

”Olemme vähän niin kuin perhe täällä”

Maahanmuuttajanuorten ajatuksia Huoltsikka Oy:n kotoutumislain mukaisesta jälkihuollosta

Elina Kekkonen & Vera Nurmi

Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2018
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosionomi (AMK), sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Kekkonen, Elina Nurmi, Vera	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Huhtikuu 2018
	Sivumäärä 48	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi ”Olemme vähän niin kuin perhe täällä” Maahanmuuttajanuorten ajatuksia Huoltsikka Oy:n kotoutumislain mukaisesta jälkihuollosta		
Tutkinto-ohjelma Sosionomi (AMK), Sosiaalialan tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kaisa Lällä, Raija Lundahl		
Toimeksiantaja(t) Huoltsikka Oy		
Tiivistelmä <p>Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä Huoltsikka Oy:n kotoutumislain mukaisen jälkihuollon piirissä olevilta maahanmuuttajanuorilta palautetta Huoltsikassa asumisesta ja sen toiminnasta. Tavoitteena oli myös löytää toimeksiantajalle sopiva menetelmä palautteen keräämiseen maahanmuuttajanuorilta.</p> <p>Kotoutumislain mukaisen jälkihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta vastaa ELY-keskus vuosina 2017-2019. Saadusta palautteesta ja palautteenkeruumenetelmästä tehtiin kooste ELY-keskukselle, jotta Huoltsikan on mahdollista jatkossakin järjestää kotoutumislain mukaisen jälkihuollon palveluita.</p> <p>Tutkimukseen osallistui viisi nuorta miestä, jotka ovat Huoltsikan yhteisöllisen asumisen ja kotoutumislain mukaisen jälkihuollon piirissä. Palautetta nuorilta kerättiin osallistavaan valokuvaukseen perustuvalla Photovoice-menetelmällä, jossa yhdistetään osallistujien itse ottamia kuvia ja niihin liittyviä tarinoita. Nämä kuvat ja tarinat toimivat tutkimuksen aineistona. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisesti käyttäen Photovoice-menetelmää. Aineistoa analysoitiin teemoittelun avulla.</p> <p>Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että nuorille tärkeintä Huoltsikan toiminnassa oli työntekijöiden tuki. Työntekijöiltä saatu tuki jaoteltiin viiteen eri teemaan: kielen oppimisen tukeminen, opiskelun tukeminen, asioimisessa auttaminen, yhteisöllinen tuki sekä asumisessa ja arjessa auttaminen.</p> <p>Tutkimuksen perusteella Photovoice-menetelmä soveltuu hyvin Huoltsikan tarpeisiin ja on helposti toteutettavissa myös jatkossa. Menetelmä sopii visuaalisuutensa vuoksi maahanmuuttajien parissa työskentelyyn, sillä sen käyttö ei vaadi suomen kielen taitoa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Huoltsikka Oy, Photovoice, kotoutuminen, jälkihuolto, yksintulleet pakolaislapset, osallisuus		

Author(s) Kekkonen, Elina Nurmi, Vera	Type of publication Bachelor's thesis	Date April 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 48	Permission for web publication: x
Title of publication "We are like a family here" Young immigrant clients' experiences of Huoltsikka Oy's aftercare services as defined in the Act on the Integration of Immigrants		
Degree programme Bachelor of Social services		
Supervisor(s) Lundahl, Raija and Lällä, Kaisa		
Assigned by Huoltsikka Oy		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the study was to collect feedback from young immigrant clients on their experiences related to the housing services and activities provided by Huoltsikka Oy. Huoltsikka acted as the provider of the aftercare services defined in the Act on the Integration of Immigrants. Another purpose was to find the most efficient method for Huoltsikka to collect feedback from their clients.</p> <p>The ELY-centre is responsible for arranging and funding the aftercare in accordance with the Act in the period of 2017-2019. The collected feedback and information about the method used to collect it were summarised and presented to the ELY-centre, so that Huoltsikka could also provide appropriate aftercare services as defined in the Act in the future.</p> <p>The focus group in this study consisted of five young men who were recipients of Huoltsikka's communal housing services and clients of the aftercare services mentioned above. The feedback was collected using the Photovoice method that consisted of photographs taken by the participants and stories linked to their photos. These photographs and stories served as the research material of this study. The study was conducted with a qualitative approach by using the Photovoice methodology. The data was analysed thematically.</p> <p>The results of the study strongly highlighted the importance of the Huoltsikka staff as a source of support. The support given by the staff was more specifically divided into five themes: support for learning the language, support for studying, communal support, help with running errands and help with everyday life.</p> <p>This study revealed that the Photovoice method was suitable for the needs of Huoltsikka and that it would be easy to execute in the future. This method is especially suitable for immigrant clients because of its visual nature and of the fact that it does not require Finnish language skills.</p>		
Keywords/tags (subjects) Huoltsikka Oy, Photovoice, Act on the integration of Immigrants, aftercare, unaccompanied refugee minors, complicity		

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Huoltsikka Oy	6
3	Maahanmuutto	7
3.1	Pakolaistaustaiset maahanmuuttajat.....	7
3.2	Maahanmuuttajien kotoutuminen.....	8
3.3	Maahanmuuttajien palveluiden järjestäminen.....	10
3.3.1	Maahanmuuttovirasto.....	10
3.3.2	ELY-keskukset	10
3.3.3	Kunnat palveluiden järjestäjänä	11
4	Nuoret maahanmuuttajat	12
4.1	Yksintulleet pakolaislapset ja -nuoret	13
4.2	Alaikäisenä yksintulleen turvapaikanhakijan oikeudet ja velvollisuudet..	15
4.3	Nuorten maahanmuuttajien osallisuus.....	16
5	Opinnäytetyön toteutus	17
5.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	17
5.2	Laadullinen tutkimus ja Photovoice-menetelmä	18
5.3	Tutkimuksen toteuttaminen	21
5.3.1	Tutkimuksen kohderyhmä	21
5.3.2	Tutkimusaineiston keruu	21
5.4	Aineiston analysointi	24
5.5	Tutkimuksen eettisyys.....	26
6	Opinnäytetyön tulokset	27
6.1	Photovoice-menetelmän soveltuvuus palautteenkeruumenetelmäksi Huoltsikassa.....	28
6.2	Arkea helpottaneet asiat.....	29
6.2.1	Kielen oppiminen.....	29
6.2.2	Opiskelun tukeminen.....	30

6.2.3	Asioimisessa auttaminen.....	31
6.2.4	Yhteisöllinen tuki	33
6.2.5	Asumisessa ja arjessa auttaminen.....	34
6.3	Tuen tarpeet ja kehittämissuhteet.....	35
7	Pohdinta.....	36
7.1	Tulosten tarkastelu.....	36
7.2	Tutkimuksen onnistuminen.....	38
7.3	Tutkimuksen tulosten luotettavuus	40
7.4	Jatkotutkimusehdotukset.....	41
8	Johtopäätökset.....	42
	Lähteet	43
	Liitteet.....	47
	Liite 1. Kutsu nuorille.....	47
	Liite 2. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta	48

Kuviot

Kuvio 1. Palautteen keräämisen vaiheet.....	22
Kuvio 2. Koulutehtäviä (N2).	30
Kuvio 3. Tietokoneella asiointi (N1).	31
Kuvio 4. Kelan papereita (N5).	32
Kuvio 5. Perjantai (N3).	33
Kuvio 6. Ohjaajat apuna (N4).	34
Kuvio 7. Kaverin kanssa toimistolla (N4).....	35

1 Johdanto

Opinnäytetyön toimeksiantaja on lastensuojelun jälkihuoltoyksikkö Huoltsikka Oy, joka järjestää Jyväskylässä kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa. Tässä opinnäytetyössä käytetään toimeksiantajasta jatkossa yleisempää nimitystä Huoltsikka. Huoltsikan tarpeiden mukaisesti opinnäytetyön kohderyhmäksi valittiin alaikäisenä yksintulleet turvapaikanhakijat, jotka asuvat Huoltsikan yhteisöllisen asumisen piirissä.

Lastensuojelulaissa (417/2007, §75) määritellään, että jälkihuoltoa järjestää sosiaalihuollosta vastaava toimielin niissä tapauksissa, kun nuoren sijaishuolto päättyy tai sitä tarvitaan sijoituksen päättymisen jälkeisenä avohuollon tukitoimena. Jälkihuoltoa voidaan järjestää myös muille lastensuojelun asiakkaina oleville nuorille (Lastensuojelulaki 417/2007, §75).

Huoltsikassa järjestetään Lastensuojelulain mukaisen jälkihuollon lisäksi myös laissa 1386/2010, *Laki kotoutumisen edistämisestä* määriteltyjä tukitoimia alaikäisille yksintulleille, oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. Huoltsikka toimii tuettuna asumisyksikkönä näille nuorille, järjestäen samalla kotoutumista edistäviä palveluita.

Opinnäytetyö keskittyy tarkastelemaan Huoltsikan jälkihuollon palveluita lain 1386/2010, *Laki kotoutumisen edistämisestä* mukaan. Tässä opinnäytetyössä käytetään laista lyhemmin vakiintunutta nimeä kotoutumislaki. Siinä määritellyistä jälkihuollon palveluista, joita Huoltsikka järjestää käytetään termiä kotoutumislain mukainen jälkihuolto.

Kotoutumislaisissa (1386/2010, §28) määritellään, että lasten ja nuorten asumisyksiköiden järjestämisestä huolehtii kunta, mutta se sopii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) kanssa sen perustamisesta, lasten ja nuorten sijoittamisesta, kustannusten korvaamisesta sekä kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä. Kotoutumislain (1386/2011, §27) mukaan ilman huoltajaa olevan, oleskeluluvan jo saaneen lapsen tai nuoren, hoiva, huolenpito ja kasvatus on järjestettävä perheryhmäkodissa tai muussa asuinyksikössä 21-vuotiaaksi asti.

Jotta kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa voidaan järjestää Huoltsikassa myös jatkossa, tarvitaan Huoltsikan rahoittajalle eli ELY-keskukselle tietoa siitä, millaisia heidän kotoutumislain mukaisen jälkihuollon palvelunsa ovat. Tutkimuksessa kerätään palautetta Huoltsikan toiminnasta kotoutumislain mukaisen jälkihuollon ja yhteisöllisen asumisen piirissä olevilta pakolaistaustaisilta maahanmuuttajanuorilta. Samalla pilotoidaan osallistavaan valokuvaukseen perustuvan Photovoice-menetelmän käyttöä palautteen keräämisessä. Tutkimuksen tavoitteena on löytää toimeksiantajalle menetelmä, jota he voisivat hyödyntää palautteen keräämisessä myös jatkossa.

Opinnäytetyön teoriapohjassa käsitellään maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä, kotoutumista ja siihen liittyvää lainsäädäntöä, maahanmuuttajien palveluiden järjestämistä, nuoriin maahanmuuttajiin ja etenkin tutkimuksen kohderyhmään liittyviä erityisyyksiä sekä itse Photovoice-tutkimusmenetelmää. Teoriapohjaan on valittu myös muutamia tutkimuksia, jotka käsittelevät alaikäisenä yksintulleita turvapaikanhakijoita. Teoriaosuuden jälkeen kuvataan tutkimuksen toteutustapaa sekä saatuja tutkimustuloksia. Lopuksi pohditaan tutkimuksen onnistumista, tavoitteiden saavuttamista, tutkimuksen luotettavuutta, menetelmän käytettävyyttä ja jatkotutkimusehdotuksia.

2 Huoltsikka Oy

Toimeksiantajana opinnäytetyössä toimii Perttu Noposen ja Janne Lahtosen vuonna 2005 perustama Huoltsikka Oy. Huoltsikka järjestää laajasti lastensuojelupalveluita, joihin kuuluu avohuoltoa, sijaishuoltopalveluita sekä räätälöityä jälkihuoltopalvelua. Lisäksi Huoltsikka järjestää kotoutumista tukevia palveluita lähinnä pakolaistaustaisille maahanmuuttajille. (Huoltsikka n.d.)

Huoltsikan työskentelyn lähtökohtina ovat lapsen oikeudet ja tarpeet sekä lastensuojelun asiakkuuteen perustuvat tekijät. Työskentelyssä tulee huomioida asiakkaan itsemääräämisoikeus. Huoltsikan arvoihin kuuluu nähdä asiakas yksilöllisenä ja ainutkertaisena ihmisenä, joka hyväksytään omana itsenään ja erilaisuudet nähdään rikautena. (Huoltsikka Oy 2016.)

Huoltsikan toimintaa ohjaa perustuslaki, sosiaalihuoltolaki, laki yksityisistä sosiaalipalveluista ja laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Lisäksi keskeisiä toiminnan järjestämistä ohjaavia lainsäädäntöjä ovat henkilöstölaki, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä, perusopetuslaki ja toisen asteen koulutusta koskeva lainsäädäntö, laki potilaan asemasta ja oikeuksista, kansanterveyslaki, erikoissairaanhoidon laki, päihdehuoltolaki, mielenterveyslaki, laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, laki julkisista hankinnoista 348/2007 sosiaalipalveluita koskevin osin, YK:n lapsen oikeuksien julistus sekä valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit. (Huoltsikka Oy 2016.)

3 Maahanmuutto

IOM:n (International Organisation for Migration) mukaan maahanmuutto on muutto- liikettä eri valtioiden välillä. Henkilöä, joka muuttaa aiemmasta asuinpaikastaan muu- alle kansainvälisen rajan yli, kutsutaan yleisesti maahanmuuttajaksi, riippumatta oleskelun kestosta tai sen syistä. Maahanmuutolla tarkoitetaan yleensä ei-kansalai- sen muuttamista maahan asettuakseen asumaan. Muuttoliikettä maiden välillä on monenlaista, kuten pakolaiset, perheenyhdistämistapaukset, paluumuuttajat ja esi- merkiksi paremman elintason toivossa muuttaneet. Maahanmuuton yleisimmät syyt liittyvät työllistymiseen ja opiskeluun. (Key Migration Terms n.d.)

3.1 Pakolaistaustaiset maahanmuuttajat

UNCHR:n (United Nations High Commissioner for Refugees) määritelmän mukaan ih- miset, joiden täytyy jättää kotimaansa turvallisuussyistä, ovat **pakolaisia**. He pakene- vat konflikteja tai vainoa ja heidät on määritelty suojelun tarpeessa oleviksi kansain- välisissä laeissa. (Refugees 2016.)

IOM:n mukaan henkilö määritellään pakolaiseksi, jos hänen elämänsä, turvallisuu- tensa ja vapautensa ovat uhattuina sellaisista syistä, jotka liittyvät uskontoon, ro- tuun, kansallisuuteen tai tiettyyn poliittiseen tai sosiaaliseen ryhmään kuulumiseen. Määritelmän mukaan heitä uhkaa kotimaassaan joko uhka väkivallasta, kansainväli- set konfliktit, ihmisoikeusrikkomukset tai muut yleistä järjestystä häiritsevät olosuh- teet. (Key Migration Terms n.d.)

Suomi hyväksyy vuosittain tietyn määrän **kiintiöpakolaisia**, jotka UNCHR on valinnut asutettavaksi uuteen maahan pakolaiskiintiössä. Suomen eduskunta päättää vuosit- tain paljonko Suomi sitoutuu vastaanottamaan kiintiöpakolaisia. Syyrian kriisin vuoksi pakolaiskiintiötä nostettiin ja määrä vuonna 2015 oli 1050. (Kiintiöpakolaiset n.d.)

Suomen viranomaiset valitsevat Suomeen otettavat Kiintiöpakolaiset UNCHR:n ehdottamasta esityksestä. Valinnat tehdään haastattelujen perusteella. Valinnoissa otetaan huomioon kansainvälisen suojelun tarve sekä kotoutumisen edellytykset. (Kiintiöpakolaisten vastaanotto on tapa auttaa todellisessa hätässä olevia n.d.)

Turvapaikanhakijat ovat ihmisiä, jotka vielä odottavat päätöstä hakemuksestaan anoa turvapaikkaa. He ovat joutuneet jättämään kotimaansa ja ovat hakeneet pakolaisstatusta. Jos turvapaikkahakemus hylätään, joutuvat he poistumaan maasta tai heidät karkotetaan. (Key Migration Terms n.d.)

Maahanmuuttoviraston ohjeiden mukaisesti henkilö voi hakea turvapaikkaa Suomesta, jos hänellä on syy tulla vainotuksi kotimaassaan. Syy voi liittyä alkuperään, uskontoon, kansallisuuteen, tiettyyn sosiaaliseen ryhmään kuulumiseen tai tiettyjen poliittisten mielipiteiden omaamiseen. Turvapaikkaa voi hakea vain paikan päällä Suomessa. (Millä perusteella turvapaikan voi saada n.d.)

3.2 Maahanmuuttajien kotoutuminen

Kotoutumisen edistäminen on yksi tärkeimmistä tekijöistä maahanmuuttajien kanssa tehtävän työn taustalla. Monilla asiakkailla voi olla vaikeuksia esimerkiksi kielen oppimisen, töiden saamisen tai opiskelun kanssa. Sosiaaliset verkostot uudessa maassa voivat aluksi olla hyvinkin suppeita, etenkin jos henkilö on tullut maahan yksin.

Modernissa globalisoituvassa yhteiskunnassa kansallinen identiteetti ja oma kulttuuri ovat tärkeässä roolissa. Identiteetti on erityisen tärkeä maahanmuuttajille ja etnisille vähemmistöille. Nationalistinen ajattelutapa voi aiheuttaa huonoja asenteita ja ennakkoluuloja valtaväestöstä poikkeavia muita kansallisuuksia tai etnisiä vähemmistöjä kohtaan, mikä voi vaikeuttaa maahanmuuttajien kotoutumista uuteen yhteiskuntaan. (Launikari & Puukari 2005, 15.)

Kotoutumisprosessissa tulisi huomioida, ettei asiakkaan alkuperäinen kulttuuri ja identiteetti tuhoudu kokonaan, vaan ne säilyisivät uuden maan kulttuurin rinnalla. Identiteetti tuo turvaa uuteen elämäntilanteeseen, joka on edellyttänyt radikaaleja-kin muutoksia. Toisaalta muutos vanhasta täysin uuteen ympäristöön ja kulttuuriin antaa myös mahdollisuuden rakentaa oma identiteetti uudestaan. (Ahmadi 2005.)

Kotoutumista Suomessa ohjaa Kotoutumislaki.

Tämän lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. (Kotoutumislaki 2010/1386, §1.)

Kotoutumisella tarkoitetaan, että maahanmuuttaja saavuttaa yhteyden yhteiskuntaan, johon hän on sopeutumassa. Kotoutuminen on yksilöllinen prosessi, johon kuuluu uusien tietojen ja taitojen oppiminen uudesta yhteiskunnasta, sen työelämästä, kulttuurista ja tavoista. Suomessa kotouttamistyötä tekevät viranomaiset antamalla tukea, neuvontaa ja palveluja, jotka edistävät henkilön kotoutumista. (Kotoutumislaki 2010/1386, §3.)

Työ- ja elinkeinotoimisto sekä kunnat vastaavat maahanmuuttajien alkukartoituksen käynnistämisestä. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan henkilön tarve kotoutumissuunnitelmalle. (Kotoutumislaki 2010/1386, §10.)

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. (Kotoutumislaki 2010/1386, §9.)

Kotoutumissuunnitelmassa määritellään ne palvelut ja toimenpiteet, jotka tukevat henkilön kotoutumista. Näitä ovat esimerkiksi kieli- ja työelämätaitojen opetus, yhteiskuntaan perehdyttäminen ja kotoutumiskoulutus. Suunnitelma tehdään jokaiselle yksilöllisesti. (Kotoutumislaki 2010/1386, §11.)

Kotoutumislaisissa (2010/1386, §15) määritellään, että alaikäisen maahanmuuttajan kohdalla kotoutumissuunnitelma laaditaan aina lapsen sekä hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. Kotoutumissuunnitelmaa tehdessä on otettava huomioon lapsen toiveet sekä mielipiteet ja suunnitelma tulee sovittaa yhteen alaikäisen perheen tai muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa (Kotoutumislaki 2010/1386, §15).

3.3 Maahanmuuttajien palveluiden järjestäminen

3.3.1 Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttovirasto on sisäministeriön alaisuudessa toimiva virasto, jonka tehtäviin kuuluu oleskelulupien ja muukalaispassien myöntäminen, turvapaikkahakemusten käsittely sekä käännyttämisestä ja karkottamisesta päättäminen. Lisäksi maahanmuuttovirasto on vastuussa vastaanottokeskusten toiminnasta ja kansalaisuushakemusten käsittelystä. (Maahanmuuton toimijat ja vastuut n.d.)

Maahanmuuttoviraston tehtäviin kuuluu myös vastata turvapaikanhakijoiden palveluiden järjestämisestä sekä niiden tuottamisesta aiheutuvista kuluista. Maahanmuuttovirasto myös ohjaa, suunnittelee ja valvoo, sekä seuraa yhdessä THL:n kanssa turvapaikanhakijoiden terveydenhuollon toteutumista. (Turvapaikanhakijoiden palvelut 2018.)

3.3.2 ELY-keskukset

ELY-keskukset kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan ja niiden toimintaa ohjaa ministeriön lisäksi sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikennevirasto sekä liikenne- ja viestintäministeriö. (ELY-keskukset 2016.)

Työ- ja elinkeinoministeriö ja kunnat ovat vastuussa maahanmuuttajien kotouttamisesta. ELY-keskuksen tehtävänä on toimeenpanna kotouttamislaki ja seurata sen toteutumista, sovittaa alueelliset kotouttamistoimenpiteet valtakunnallisten linjausten mukaan ja ohjata kuntia kotouttamisohjelmien tekemisessä sekä kotouttamisen toimeenpanossa. (Kotouttaminen 2017.)

Lisäksi ELY-keskuksen kanssa tulee sopia nuorelle järjestettävän jälkihuollon kustannuksista, vaikka niistä vastaa valtio. Kustannukset koostuvat muun muassa toimeentulotuesta, nuoren harrastuksista, opinnoista sekä sosiaalisesta ja psykososiaalisesta tuesta. (Jälkihuolto. n.d.)

3.3.3 Kunnat palveluiden järjestäjänä

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto vastaavat yhdessä kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä, niihin ohjaamisesta sekä niiden seurannasta. Ne voivat lisäksi laatia paikallisia tai seudullisia yhteistyösopimuksia toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä alueellaan. (Kotoutumislaki 2010/1386, §32.)

Kotoutumislain (2010/1386, §30) mukaan kunnan vastuulla on paikallistasolla maahanmuuttajien kotouttamisen kehittäminen, suunnittelu ja seuranta. Kunnan on huolehdittava palveluidensa soveltumisesta myös maahanmuuttaja-asiakkaille sekä huolehdittava siitä, että he pystyvät järjestämään laissa määritellyt toimenpiteet ja palvelut kunnan tarpeiden mukaisesti. Palveluiden järjestämisessä voidaan tehdä yhteistyötä muiden kuntien kanssa. Kunnan tulee myös kehittää henkilöstön osaamista kotouttamisesta. (Kotoutumislaki 2010/1386, §30.)

Kunnan tehtävänä on laatia kotouttamisohjelma, joka edistää maahanmuuttajan kotoutumista sekä vahvistaa monialaista yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Kotouttamisohjelman toimivuutta seurataan ja se pyritään tarkistamaan vähintään kerran neljän vuoden sisällä. Kotouttamisohjelma sisältää muun muassa suunnitelmat siitä, miten kunta toteuttaa yleiset palvelut maahanmuuttajille soveltuviksi, millä toimenpiteillä kotoutumista pyritään tukemaan ja edistämään sekä mitkä eri tahot vastaavat

eri toimenpiteistä kotoutumisprosessin aikana. (Kotoutumislaki 2010/1386, §32, §33.)

Jyväskylässä Jyväskylän kotoutumispalvelut vastaavat kuntaan asettuvien kiintiöpakolaisten, oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sekä inkerinsuomalaisten paluumuuttajien vastaanotosta ja yhteiskuntaan kotouttamisesta. Kotoutumispalvelut tarjoavat opastusta, neuvontaa, psykososiaalista tukea, yhteistyötä eri tahojen kanssa, avustusta perheenyhdistämisasioissa, alan koulutusta, konsultaatiota ja tiedottamista. (Kotoutumispalvelut n.d.)

Jyväskylässä maahanmuuttajille tarkoitettuja palveluita ja toimintaa järjestävät kunnan ja yksityisen sektorin lisäksi myös kolmannen sektorin toimijat, kuten esimerkiksi Jyväskylän Settlementti ry:n Avaimet onnistumiseen koulutus (Avaimet onnistumiseen koulutus n.d.) ja Monikulttuurikeskus Gloria (Monikulttuurikeskus Gloria n.d.).

Huoltsikka Oy on yksityisen sektorin toimija, jolta Jyväskylän kaupunki ostaa kotoutumislain mukaisen jälkihuollon palvelut. Rahoituksen kunta saa ELY-keskukselta, jonka tehtävänä on vastata oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin sijoittamisesta (Turvapaikanhakijat lastensuojelun asiakkaina n.d.).

4 Nuoret maahanmuuttajat

Maahanmuuttajista puhuttaessa täytyy ottaa huomioon, että he ovat moninainen ihmisryhmä erilaisilla taustoilla. Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat nuoret maahanmuuttajat, jotka ovat tulleet Suomeen alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa. Opinnäytetyössä käytetään kohderyhmästä myös termiä maahanmuuttajanuoret, sillä kyseiset nuoret ovat saaneet jo oleskeluluvan, eivätkä enää lukeudu turvapaikanhakijoiksi. Osa heistä on jo täysi-ikäisiä.

4.1 Yksintulleet pakolaislapset ja -nuoret

Lain 746/2011, *Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta* mukaan kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulo ja huolenpito on turvattava. Alaikäisten kohdalla on kiinnitettävä huomiota lapsen etuun, kehitykseen ja terveyteen liittyviin seikkoihin. Lapsen etu määritellään lastensuojelulaissa (417/2007, §4). Ilman huoltajaa olevat alaikäiset turvapaikanhakijat majoitetaan ryhmäkoteihin, mutta yli 16-vuotiaat voidaan majoittaa tukiasuntoloihin. (L 746/2011, §1, §5, §17.)

Kotoutumislain (1386/2011, §27) mukaan oleskeluluvan saaneen, turvapaikkaa hakee tai pakolaiskiintiössä Suomeen hyväksytyt, ilman huoltajaa olevan lapsen tai nuoren hoiva, huolenpito ja kasvatusta on järjestettävä perheryhmäkodissa tai muussa asuinyksikössä. Nuoret ovat oikeutettuja tukitoimenpiteisiin 21-vuotiaiksi asti tai siihen saakka, kunnes hänellä on huoltaja Suomessa (Kotoutumislaki 1386/2010, §27).

Alaikäisenä yksintulleet turvapaikanhakijat ovat lapsia tai nuoria, jotka hakevat turvapaikkaa ilman huoltajaa. (Mels, Derluyn & Broekaert 2008). Vastaanottokeskuksen tehtävänä on hakea alaikäiselle yksintulleelle turvapaikanhakijalle edustajaa. Edustajasta päättää se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä vastaanottokeskus sijaitsee. Edustaja edustaa lasta koskevista asioista sekä hoitaa lapsen varallisuutta. (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011, §39, §41.)

Moni yksintullut turvapaikanhakija tarvitsee tukea ja apua arjen haasteisiin, oman koulutuspolkunsa löytämiseen sekä sen suorittamiseen myös täysi-ikäisenä. Kunnan tehtävänä on huomioida nuorten tuen tarpeet järjestämällä heille kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa. Jälkihuoltoa voidaan järjestää kunnan omana toimintana tai sen voi ostaa ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Jälkihuollon tarkoituksena on antaa eväät hyvän elämän tavoitteluun ja kotoutumiseen. Riittävällä avulla ja tuella pyritään siihen, että nuori selviää tulevista haasteista sekä pärjää ja pääsee eteenpäin elämässään. (Jälkihuolto. n.d.)

Ilman huoltajaa olevista maahanmuuttajalapsista ja -nuorista tehdyt tutkimukset keskittyvät tarkastelemaan kohderyhmää lähinnä hoidollisesta ja mielenterveyden tukemisen näkökulmasta. Tässä opinnäytetyössä keskitytään enemmän nuorten arjen tukemiseen ja kotoutumisen edistämiseen. Mels ym. (2008) ovat tutkineet alaikäisinä yksintulleiden turvapaikanhakijoiden saamaa sosiaalista tukea Belgiassa, mikä vastaa hyvin tämän opinnäytetyön näkökulmaa. Söderqvist, Sjöblom & Bülow (2014) ovat taas tutkineet ilman vanhempia saapuneiden alaikäisten asuinyksikön työntekijöiden roolia ja sen merkitystä.

Mels ym. (2008) tekemässä tutkimuksessa haastateltiin vastaanottokeskuksessa asuvia yksintulleita alaikäisiä turvapaikanhakijanuoria ja kartoitettiin heille tärkeitä sosiaalisia suhteita. Alaikäisinä yksintulleet turvapaikanhakijat ovat haavoittuvassa asemassa sosiaalisten verkostojen puutteen ja vanhempien poissaolon lisäksi myös koti- maassaan, matkustaessaan ja uuteen maahan asettuessaan koettujen asioiden vuoksi. Nämä tekijät yhdessä nostavat psykologisten ongelmien syntymisen riskiä. Tutkimuksen mukaan sosiaalinen tuki toimii eräänlaisena suojakilpenä haitallisten ja stressaavien kokemusten aikana. Sosiaalisella tuella kyseisessä tutkimuksessa tarkoitetaan seuran lisäksi emotionaalista, informatiivista ja materiaalista tukea. (Mels ym. 2008.)

Mels ym. (2008) tutkimuksessa tärkeimmäksi nuorten kertomaksi tueksi heidän elämässä osoittautui vastaanottokeskuksen työntekijät. Työntekijöiltä nuoret kokivat saavansa tietoa, välineellistä tukea, neuvoja ja emotionaalista tukea. Myös muut vastaanottokeskuksen asukkaat koettiin tärkeäksi tueksi, etenkin uusien sosiaalisten verkostojen luomisessa sekä englannin kielen ja uuden maan kulttuurin oppimisessa. (Mels ym. 2008.)

Söderqvist ym. (2014) ovat tutkineet Ruotsissa ilman huoltajaa saapuneiden alaikäisten asuinyksikön toimintaa ja kodinomaisen ympäristön rakentamista työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimuksessa tarkastellaan työntekijöiden käsityksiä kodista ja niiden vaikutuksia nuorten kanssa työskentelyyn. Tutkimuksessa havainnoitiin ja haastateltiin kahden eri asuinyksikön työntekijöitä. (Söderqvist ym. 2014.)

Söderqvist ym. (2014) tutkimuksen mukaan työntekijät ovat tärkeässä roolissa ikään kuin vanhemman sijaisena, sillä nuoret eivät voi saada tukea omilta vanhemmiltaan. Työntekijöiden mukaan nuorilla ei välttämättä ole laajaa sosiaalista verkostoa, joten työntekijät ovat tärkeä osa sitä, jopa melkein kuin perhettä. Monet työntekijät pyrkivät luomaan asuinyksikköön turvallista ja luotettavaa ilmapiiriä. Osa työntekijöistä kertoi toimivansa nuorten kanssa samalla tavalla, kuin heidän omassa kotonaan toimisivat. (Söderqvist ym. 2014.)

4.2 Alaikäisenä yksintulleen turvapaikanhakijan oikeudet ja velvollisuudet

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 20 artiklan, 1 kohdan mukaan, lapselle joka ei syystä tai toisesta johtuen voi elää perheensä kanssa, on valtion taattava erityinen suoja ja tuki. Lapselle tai nuorelle annettava tuki voi olla esimerkiksi sijaisperhehoitoa tai sijoitus lastensuojelulaitokseen. (LOS 1991.)

Ulkomaalaislain (UL 301/2004, §5) mukaan ulkomaalaisen oikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin on välttämätöntä, tämä koskee myös lapsia ja nuoria. Ulkomaalaislain (UL 301/2004, §6) mukaan alle kahdeksantoistavuotiasta lasta koskevassa päätöksenteossa on erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun, kehitykseen ja terveyteen liittyviin seikkoihin. Alaikäistä lasta koskevat asiat on käsiteltävä kiireisesti ja lapsen mielipiteet tulee ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (Parsons 2010, 15).

Turvapaikanhakijoina tulleilla lapsilla ja nuorilla on oikeus käydä koulua ja saada terveydenhoitoa. Perusopetuslain (POL 21.8.1998/628, §25) mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia seitsemänvuotiaasta 10 vuotta eteenpäin, tai siihen asti, kunnes peruskoulu on suoritettu. Opetushallituksen mukaan oppivelvolli-

suusikäinen (7-17 -vuotias) Suomessa vakinaisesti asuva maahanmuuttaja on oikeutettu saamaan peruskoulutus. Kuitenkin maahanmuuttajien opetuksessa tulee huomioida heidän lähtötasonsa. (Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetus n.d.)

Nuoret, jotka ovat tulleet maahan 16–17-vuotiaina, eivätkä ole enää virallisen oppivelvollisuuden piirissä, joutuvat hankalaan asemaan. Heillä on usein puutteellinen koulutus, osa jopa luku- ja kirjoitustaidottomia. Ennen kuin he ovat oppineet riittävästi suomen kieltä, heillä ei ole valmiuksia toimia itsenäisesti yhteiskunnassa. Nämä tekijät lisäävät syrjäytymisriskiä, ja aikuistuvat nuoret tarvitsevat paljon tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea selviytyäkseen. (Björklund 2015b, 1.)

4.3 Nuorten maahanmuuttajien osallisuus

Osallisuus on sitä, että kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta. Osallinen henkilö tulee kuulluksi ja kokee voivansa vaikuttaa omiin ja yhteisiin asioihin. Osallisuuden kokemukseen liittyy ihmisten välinen kunnioitus ja luottamus sekä yhteinen toiminta ja merkitykset. Osallisuutta lisääviä tekijöitä ovat muun muassa toimeentulo, tiedot, taidot ja palvelut. Osallisuuden kokemus parantaa ihmisen toimintakykyä. (Mitä sosiaalinen osallisuus on? 2018.)

Osallisuushanke Sallin artikkelikokoelman Osallisuuden jäljillä (2014) mukaan osallisuuden kannalta tärkeitä tekijöitä ovat voimaantuminen, identiteetti ja elämönhallintavalmiudet. Osallisuuteen vaikuttavat yksilön omat voimavarat ja kokemukset sekä yhteiskunnan rakenne ja sen hetkinen asenneilmapiiri. Osallisuuden kannalta on tärkeää vastuun ottaminen ja oma halu olla mukana vaikuttamassa asioihin. Yhteisöön kuulumisen ja yhteiskuntaan kuulumisen tunne vahvistaa osallisuuden tunnetta (Jämsén & Pyykkönen 2014, 9-11.)

Happosen (2005, 13) mukaan Alitolppa-Niitamon (1993, 53) mukaan nuorten maahanmuuttajien sosiaaliset piirit eivät välttämättä ole kovin laajoja. Jos nuorella ei ole

ole sukulaisia tai ystäviä läheisverkostonaan, muodostavat omat maanmiehet tärkeän sosiaalisen piirin. Erityisessä riskiryhmässä ovat yksintulleet turvapaikanhakijanuoret. Sosiaalinen tuki ja yhteisöön kuulumisen tunne ovat äärimäisen tärkeä tekijä syrjäytymisen ehkäisemisen kannalta. (Mts. 13.)

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Huoltsikalta kotoutumislain mukaiset jälkihuollon palvelut ostaa Jyväskylän kaupunki, jonka rahoittaa ELY-keskus 2017-2019. ELY-keskus kaipaa tietoa siitä, mitä Huoltsikassa tehdään ja millaisena kotoutumislain mukaisen jälkihuollon asiakkaat kokevat Huoltsikan toiminnan. ELY-keskukselle tarvitaan tietoa myös siitä, miten kotoutumislain mukaisen jälkihuollon asiakkailta kerätään palautetta. Jotta Huoltsikalla on mahdollista jatkossakin järjestää kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa Jyväskylässä, on hyvä, että heillä on tietoa palveluiden toimivuudesta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ELY-keskukselle tietoa Huoltsikan palveluista ja niiden vaikuttavuudesta, jotta toiminta ja sen rahoitus jatkuisi. Tavoitteena on löytää toimintaympäristölle ja kohderyhmälle sopiva palautteenkeruumenetelmä, jonka avulla kerätään kotoutumislain mukaisen jälkihuollon piirissä olevien nuorten ajatuksia arjesta ja asumisesta Huoltsikassa. Palautteessa tulisi saada esiin palvelun piirissä olevien nuorten oma ääni ja heidän näkökulmansa. Samalla nuorilta kartoitetaan myös, onko heillä ehdotuksia, miten Huoltsikka voisi kehittää toimintaansa, jotta se palvelee juurikin maahanmuuttajanuoria.

Opinnäytetyössä raportoidaan pilotoitua Photovoice-menetelmää ja arvioidaan sen soveltuvuutta Huoltsikan palautteenkeruumenetelmäksi. Menetelmän tulee olla helpposti toteutettavissa ja soveltua etenkin maahanmuuttajanuorten kanssa työskenteleeseen. Hyvä menetelmä on sellainen, joka antaa tarpeeksi laajan käsityksen asiakkaan kokemuksista ja tuo hänen oman äänensä esille.

Jos menetelmä koetaan hyväksi ja toimivaksi, voi Huoltsikka hyödyntää sitä jatkossakin palautteen keräämisessä. Tutkimuksen tuloksia käytetään Huoltsikan toiminnan kehittämässä. Nuorilta kerätty palaute ja selvitys siitä, miten palautetta kerätään, esitetään kotouttavan jälkihuollon rahoituksesta vastaavalle ELY-keskukselle Huoltsikan toimesta.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

- Mitkä asiat kotoutumislain mukaisen jälkihuollon nuoret kokevat Huoltsikan toiminnassa tärkeänä?
- Millaisia ehdotuksia nuorilla on Huoltsikan toiminnan kehittämiseksi?
- Soveltuuko Photovoice-menetelmä käytettäväksi palautteen keräämiseen Huoltsikan maahanmuuttajanuorilta?

5.2 Laadullinen tutkimus ja Photovoice-menetelmä

Opinnäytetyössä tutkimus toteutettiin kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtien mukaisesti. Juvakka & Kylmä (2007, 16, 113) mukaan **laadullinen tutkimus** keskittyy tarkastelemaan asioita ihmisen ja hänen elämänsä näkökulmista. Tutkimuksen aineistoa voidaan kerätä useilla eri metodeilla, joista yleisimpiä ovat erilaiset haastattelut, havainnointi ja dokumenttien kerääminen. Tässä opinnäytetyössä aineistona hyödynnetään valokuvien lisäksi haastatteluiden pohjalta koottuja kertomuksia. (Mts. 16, 113.)

Alasuutarin (2011, 40) mukaan laadullinen tutkimuksen alle mahtuu joukko hyvin erilaisia tutkimusmenetelmiä, joissa voi tuki olla myös määrällisen tutkimuksen piirteitä. Laadullisessa tutkimuksessa ei kuitenkaan ole määrällisen tutkimuksen tavoin tärkeää suuri tutkimusotanta tai tilastollinen analyysi (Alasuutari 2011, 39). Laadullisen tutkimuksen aineistoa tarkastellaan aina tietystä näkökulmasta, kiinnittäen huomiota siihen, mikä on teorian ja tutkimuskysymyksen kannalta oleellista, jotta päästään asetettuun päämäärään (Alasuutari 2011, 31-33).

Laadullinen tutkimus keskittyy tutkimaan asioita, joita ei ole tarpeen mitata määrällisesti, vaan tarvitaan laajempaa lähestymistapaa. Laadullisen tutkimuksen avulla saadaan syvällisempää tietoa yksittäisistä tilanteista. Tutkimusasetelma vaikuttavat siihen, millaista aineistoa tutkimuksen avulla saadaan. On otettava huomioon, ettei aineisto kuvaa todellisuutta sellaisenaan, vaan on aina sidoksissa kontekstiinsa. (Alasuutari 2011, 38-39, 155-157).

Opinnäytetyötä varten aineistoa kerätään toiminnallisella **Photovoice-menetelmällä**, jossa yhdistetään nuorten itse ottamia valokuvia ja kertomuksia. Burris & Wang (1997) mukaan Photovoice on osallistavan valokuvauksen pohjalta syntynyt tutkimusmenetelmä. Sen päätavoitteina on antaa ihmisille mahdollisuus yhteisönsä vahvuuksien ja epäkohtien tallentamiseen ja reflektointiin, edistää dialogia ja tietoisuutta tärkeistä asioista sekä tavoittaa päätöksentekijöitä. (Burris & Wang 1997.)

Photovoice-menetelmää on sittemmin hyödynnetty useissa eri maissa ja lukuisissa eri tutkimuksissa esimerkiksi HIV-perheiden lasten (Skovdal 2016), pakolaistausten lastensuojeluasiakkaiden (Dumbrill 2009), läheisväkivaltaa kokeneiden yksinhuoltaja-äitien (Duffy 2015) sekä mielenterveyskuntoutujien (Thompson, Hunter, Murray, Ninci, Rolfs & Pallikkathayil 2008) parissa.

Burris & Wang (1997) mukaan Photovoice-menetelmän tärkein lähtökohta on, että nähdään asiakkaat oman elämänsä asiantuntijoina, sekä luotetaan heidän kykynsä kuvata omaa todellisuuttaan ja elämäänsä. Menetelmän avulla voidaan saada myös yhteiskunnassa heikossa asemassa olevien yksilöiden ääni kuuluviin ja kannustaa heitä vaikuttamaan omaa elämäänsä koskevissa asioissa (Burris & Wang 1997).

Photovoice menetelmässä osallistujia pyydetään valokuvaamaan tietyn ajan sisällä omasta mielestään tutkimuksen kannalta tärkeitä asioita. Osallistujia pyydetään kertomaan valitsemistaan kuvista tutkijoille, jolloin he voivat yhdessä reflektoida kuvien sisältöä ja niiden välittämää viestiä. (Burris & Wang 1997.)

Visuaalisten tutkimusmenetelmien etuna on se, että se antaa haastateltavalle mahdollisuuden ilmaista itseään ja työstää oman näkemyksensä mukaista kokonaiskuvaa.

Kuvat toimivat kommunikaation apuvälineenä haastattelijan ja haastateltavan välillä, erityisesti jos yhteistä kieltä ei ole. Kuvien perusteella haastattelijan on helpompi myös esittää haastateltavalle lisäkysymyksiä. On kuitenkin otettava huomioon haastateltavien yksilölliset erot, esimerkiksi valokuvaaminen ei sovi kaikille, jos se ei ole ennestään tuttua tai haastateltavan kulttuurille ominaista. (Böök, Kärjä, Mustola & Mykkänen 2015, 19.)

Valokuvaamiseen perustuvissa menetelmissä etuna on se, että osallistujalla on mahdollisuus rajata itse, mitä haluaa valokuvata ja miten. Kuvien avulla pystytään välittämään sellaisia tunteita, tietoja ja muistoja, joita ei saavuteta muilla keinoilla. (Bottrell, Dockett & Groundwater-Smith 2015, 110.)

Böökkin ja muiden (2015, 18) mukaan Punch (2002) sekä Heath ym. (2009) kertovat, että visuaaliset menetelmät sopivat hyvin lasten- ja nuorten kanssa tehtäviin tutkimuksiin. Visuaalisiin tehtäviin on mielekkyytensä vuoksi helpompi keskittyä, kuin esimerkiksi pelkästään kielellisiin tehtäviin. Lisäksi visuaaliset menetelmät antavat tehtävässä nuorille enemmän mahdollisuuksia ja valtaa ilmaisuun. Kuvallinen ilmaisu toimii hyvin myös rajallisen sanavaraston ja lukutaidon tukena. (Mts 18.)

Photovoice-menetelmän valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi, sillä se sopii visuaalisuutensa vuoksi hyvin maahanmuuttajien kanssa tehtävään työhön. Valokuvat toimivat sanallisen kerronnan tukena, varsinkin kun suomi ei ole oma äidinkieli. Valokuvia voi ottaa kuka tahansa ja se onnistuu helposti omien älypuhelimien avulla. Itse ottamasta kuvasta kertominen voi tuntua nuorille helpommalta kuin vain haastattelukysymyksiin vastaaminen.

Photovoice-menetelmän tavoitteet toteutuvat tutkimuksessa, kun osallistujat saavat kuvata elämänsä tärkeitä asioita ja epäkohtia, heillä on mahdollisuus dialogiin ja heidän sanomansa tavoittaa päätöksentekijät (Burris & Wang 1997.)

5.3 Tutkimuksen toteuttaminen

5.3.1 Tutkimuksen kohderyhmä

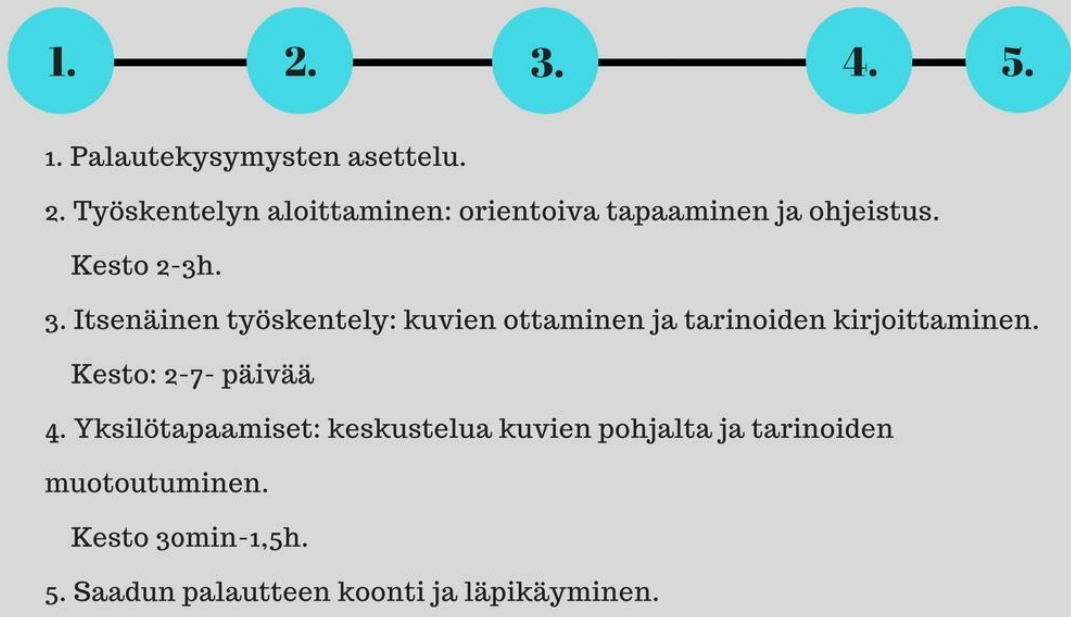
Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Huoltsikan kotoutumislain mukaisen jälkihuollon piirissä olevat maahanmuuttajanuoret, jotka ovat myös Huoltsikan yhteisöllisen asumisen piirissä. Opinnäytetyöhön osallistui 5 nuorta miestä, jotka ovat iältään 16-18 -vuotiaita.

Tutkimuksen tekemisessä otetaan huomioon erityisyydet, jotka koskevat juurikin alaikäisinä yksintulleita turvapaikanhakijoita. Pakolaistaustaisilla nuorilla voi olla taustalla traumaattisia kokemuksia, jotka voivat nousta pinnalle arjen eri tilanteissa (Suikkanen 2010, 16). Tämän kohderyhmän kanssa työskennellessä tulee toimia sensitiivisesti ja kannustavasti. Nuoret ovat olleet Suomessa korkeintaan muutaman vuoden ajan ja vasta opettelevat kieltä ja kulttuuria. Haastattelutilanteessa tulee huolehtia siitä, että asiakas ymmärtää mistä on kyse ja kokee tulevansa ymmärretyksi.

5.3.2 Tutkimusaineiston keruu

Huoltsikan rajaamalle kohderyhmälle eli yhteisöllisen asumisen piirissä oleville kotouttavan jälkihuollon nuorille välitettiin Huoltsikan toimesta kutsut (Liite 1.) tutkimuksen palautteenkeruutehtävään osallistumisesta. Kutsussa kerrottiin tapaamisen tarkoitus ja tapaamispäivämäärät. Tapaamiskertoja pidettiin yhteensä kaksi, joista ensimmäinen oli ryhmätapaaminen ja jälkimmäisenä pidettiin yksilökeskustelut (ks. Kuvio 1.). Tapaamiskertojen välillä oli viikko aikaa itsenäiselle työskentelylle.

Palautteen keräämisen vaiheet

Kuvio 1. Palautteen keräämisen vaiheet.

Ryhmätapaamisessa osallistujille kerrottiin opinnäytetyöstä, sen toteutuksesta ja siihen liittyvästä palautteenkeruutehtävästä. Nuorille kerrottiin, mihin heidän vastauksiaan käytetään ja heiltä saatiin suullinen suostumus siihen. Ryhmätapaamisessa aiheeseen orientoituttiin yhteisen keskustelun kautta, jossa käsiteltiin Huoltsikassa asumista, arkea sekä kaikkea mitä siihen nuorten mielestä kuuluu.

Nuoret saivat tarkemmat suulliset ohjeet palautteenkeruutehtävää varten. Alkuperäisistä tutkimuskysymyksistä muotoiltiin nuoria varten selkeämmin ymmärrettävät kysymykset. Ohjeistuksena oli seuraavan viikon aikana, ennen seuraavaa tapaamista, pohtia vastauksia kysymyksiin: **Mitkä asiat Huoltsikassa ovat auttaneet/tukee/helpottaneet sinun arkeasi?** ja **Mihin asioihin sinä kaipaisit erityisesti tukea?** **Onko sinulla kehitysehdotuksia?**

Osallistujia ohjeistettiin ottamaan Huoltsikan tiloissa kysymyksiin vastaavia valokuvia, vähintään kaksi erilaista. Huoltsikan tiloihin jätettiin seinälle paperi, jossa oli tehtävänanto sekä ilmoittautumislista seuraavaa tapaamista varten. Osallistujia pyydettiin kertomaan ilmoittautumisen yhteydessä, jos he haluavat tulkin mukaan tapaamiseen.

Nuoria ohjeistettiin ottamaan valokuvat omilla älypuhelimillaan, sen jälkeen, kun kaikkien osallistujien mahdollisuus siihen oli varmistettu. Älylaitteet ovat nuorille ennestään tuttuja ja paljon mukana heidän arjessaan, joten niiden hyödyntäminen kuvien ottamisessa on luontevaa. Kuvien ollessa digitaalisessa muodossa, oli ne myös helppo lähettää eteenpäin tutkimusaineiston kokoamista varten.

Tutkimusaineiston keräämistä varten nuoria tavattiin yksilöllisesti. Ryhmätapaamisen seitsemästä nuoresta viisi osallistui yksilötapaamisiin. Kukaan yksilötapaamisiin osallistuneista nuorista ei ilmoittanut haluavansa käyttää tulkkia. Tapaamisen aluksi nuoret allekirjoittivat luvan (Liite 2.) käyttää heidän ottamiaan kuvia, tarinoitaan ja tapaamisen pohjalta käytyä keskustelua tutkimuksessa ja Huoltsikan käyttöön annettavassa palautekoosteessa.

Tapaamisessa nuori esitteli ottamansa kuvat ja niihin liittyvät tarinat, joista keskusteltiin yhdessä. Nuorille esitettiin tarkentavia kysymyksiä, jotka toivat lisää syvyyttä tarinaan. Osa nuorista oli kirjoittanut etukäteen hyvinkin tarkan tarinan kuvastaan, osa taas kaipasi kuvasta kertomiseen enemmän tukikysymyksiä. Teemana keskustelussa oli ennalta annetun tehtävän kysymykset, jotka koskivat nuorten saamaa tukea Huoltsikassa ja nuorten kehitysehdotuksia.

Tapaamisen keskusteluja ei äänitetty, sillä lopullisena tutkimusaineistona toimivat nuorten ottamat kuvat, sekä yhdessä heidän kanssaan keskustelun pohjalta kirjoitettu tarina. Tapaamisissa oli paikalla kaksi haastattelijaa. Toisen roolina oli havainnoida tilannetta ja kirjoittaa ylös nuoren kertomaa tarinaa koosteeksi. Toisen roolina taas oli viedä keskustelua eteenpäin ja kysyä tarkentavia kysymyksiä nuorelta. Nuoren kuvastaan kertoman tarinan ja keskustelun pohjalta toinen haastatteliijoista kirjoitti ylös koosteen, joka luettiin nuoren kanssa yhdessä. Nuoren oli lopuksi mahdollisuus tehdä siihen vielä tarkennuksia tai lisähuomioita, jos niitä tuli mieleen. Lopullinen tarina hyväksyttiin nuorella.

5.4 Aineiston analysointi

Aineistona tutkimuksessa toimivat nuorten itse ottamat valokuvat, sekä kuviin liittyvät tarinat. Nuoria ohjeistettiin miettimään, mitkä asiat Huoltosikassa tukevat heidän arkeaan, sekä missä asioissa he tarvitsisivat erityisesti tukea. Jokaiselta nuorelta pyydettiin kahta eri kuvaa omalla tarinallaan.

Laadullisen tutkimuksen aineistoa voidaan analysoida järjestämällä aineisto sen sisältä nousevien teemojen mukaisesti, eli teemoittelemalla. Teemoittelussa tietyn teeman toistuvuuden lisäksi tutkitaan sitä, mitä kyseisestä teemasta on sanottu. Aineistoa voidaan aluksi ryhmitellä jonkin tietyn tiedon mukaan. Tämän jälkeen aineistosta etsitään varsinaisia teemoja, joiden alle kootaan aineistosta ne kohdat, joissa kyseinen teema esiintyy. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 104-107.)

Tässä tutkimuksessa aineisto eli nuorten vastaukset ryhmiteltiin heille esitetyn tehtävänannon kysymysten mukaan. Tutkimus analysoi, mitä eri teemoja nuorten vastauksista nousee esille ja etsii niistä yhtäläisyyksiä. Aineistoa tutkittaessa samaan aihepiiriin sopivat vastaukset kooditettiin samalla värillä kokonaisuuden hahmottamiseksi.

Teemoittelun avulla saadaan selville, kuinka moniin eri asioihin nuoret ovat kiinnittäneet huomiota ja mitkä asiat nuoret kokevat tärkeiksi. Jos vastauksissa ilmenee toistuvuutta usean nuoren kohdalla, voidaan päätellä, että asia on erityisen tärkeä. Lisäksi arvioidaan menetelmän toimivuutta palautteen keräämisessä. Menetelmä on toimiva, jos sen toteutuksessa onnistutaan sekä toimeksiantajan, että Photovoice-menetelmän (Burriss & Wang 1997) tavoitteiden mukaisesti.

Visuaalista aineistoa analysoitaessa on syytä tarkastella kuvien sisältämiä merkityksiä sekä kuvan ja tarinan välistä suhdetta. Seligerin (2013, 83) mukaan Barthesin (1986) mukaan denotaatio käsittelee kuvan ensisijaista viestiä, eli sitä merkitystä mikä on ilmiselvästi nähtävillä (mts 83). Konnotaation tasolla keskitytään enemmän kuvan retoriikkaan eli sen sisällön ja merkityksien tulkintaan. Koivurovan (2013, 33) mukaan kuva voidaan nähdä denotatiivisena silloin, kun se esittää tarinassa kuvattua kuvaa.

Tarina voi tuottaa kuvaan konnotaatioita tai kuva tuoda tarinalle lisää oheismerkityksiä (mts 33).

Kuvia analysoitaessa on hyvä ottaa huomioon, että kuva edustaa aina ottajansa näkemystä todellisuudesta. Näkökulmaan vaikuttaa muun muassa henkilön kulttuuri ja historia. Koska kuvan tulkinta on kulttuurisidonnaista, ei sen analysointiin riitä pelkkä katsominen, sillä se voi sisältää useita merkityksiä ja yhteyksiä. (Pennanen 2015, 107-108.)

On otettava huomioon, että tarina ja kuvan sisältö saattavat poiketa toisistaan, eikä kuvassa välttämättä ole konkreettisesti juuri se asia, mitä nuori haluaa kertoa. tarinat ovat kuvien tukena antamassa kuvalle oikeaa näkökulmaa ja tarkentavat sitä, mitä nuori haluaa kertoa. Tarina voi käsitellä myös muita kuvan aiheeseen liittyviä asioita, jotka jollain tavalla liittyvät toisiinsa.

Joissakin Photovoice-tutkimuksissa, kuten Dumbrill (2009) on osallistettu tutkimukseen osallistuneita myös aineiston analysointivaiheessa. Aineiston keräämisen jälkeen osallistujien kanssa on kokoonnuttu muutamia kertoja keskustelemaan yhdessä aineistosta esille nousevista teemoista erillisissä kohderyhmissä. Vastauksia vertailemalla ja niistä keskustelemalla voidaan varmistaa, että tutkimuksessa saadaan kuvattua osallistujien yhteistä kokemusta. (Dumbrill 2009.)

Dumbrillin (2009) tapaista lähestymistapaa voisi palautteen keräämisen yhteydessä hyödyntää, riippuen tutkimuksen aiheesta ja sen tavoitteista. Tässä opinnäytetyössä keskityttiin nuorten yksilöllisiin näkemyksiin eikä Dumbrillin (2009) ehdottamaa osallistavaa menetelmää sovellettu.

5.5 Tutkimuksen eettisyys

Asiakasta on kohdeltava niin, ettei hänen ihmisarvoaan loukata ja että hänen vakaumustaan sekä yksityisyyttään kunnioitetaan. Toiminnassa on otettava huomioon asiakkaan toiveet ja mielipiteet, yksilölliset tarpeet sekä äidinkieli ja kulttuuritausta. Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa häntä koskevien palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen, hänen itsemääräämistään on kunnioitettava. (Sosiaalihuollon asiakaslaki 812/2000, §4, §8.)

Tutkimukseen osallistuville kerrottiin, kuinka tutkimusta toteutetaan ja ettei heidän nimiään julkaista vastausten yhteydessä. Haastateltavien tuli allekirjoittaa suostumuslomake (Liite 2.), jossa kysyttiin lupaa käyttää nuoren ottamia kuvia opinnäytetyössä sekä Huoltsikan käytössä. Yksilöhaastattelutilannetta varten nuorille tarjottiin mahdollisuutta oman kielen tulkkiin. Nuoria pyrittiin rohkaisemaan suomen kielen puhumiseen ja kirjoittamiseen, sillä sen harjoittelu tukee kotoutumista ja kielen oppimista.

Koska aineistona opinnäytetyössä on kirjallisten tarinoiden lisäksi nuorten ottamia kuvia, on tutkimuksessa otettu huomioon tutkimukseen osallistuneiden nuorten yksityisyys ja tekijänoikeudet. Nuorten henkilötietoja ei ole julkaistu anonymiteetin suojelemisen vuoksi. Osassa kuvista esiintyi nuori itse tai työntekijöitä Huoltsikasta. Böökin ym. (2015) mukaan visuaalisia menetelmiä, erityisesti valokuvia hyödynnettäessä on varmistettava, etteivät henkilöt ole tunnistettavissa.

Kuvista, joissa esiintyy henkilöitä, on heidän kasvonsa peitetty yksityisyydensuojan vuoksi. Kuvien muokkaamisessa on käytetty Canva-ohjelmaa. Böökin ym. (2015) mukaan kuvia manipuloitaessa riskinä on kadottaa tutkimuskysymysten kannalta oleellista visuaalista informaatiota. Tässä tutkimuksessa muokattujen kuvien käyttäminen nähtiin järkevämpänä vaihtoehtona, kuin niiden kokonaan poisjättäminen. Kuvien sisältö välittyi tarinaan yhdistettynä, vaikka henkilöiden kasvot ovat peitetty.

Kaikilta osallistujilta on pyydetty suostumus kuvien käyttämiseen opinnäytetyössä, sekä niiden luovuttamiseen Huoltsikan käyttöön. Jos kuva ei ole nuoren itsensä ottama, sitä ei ole julkaistu tutkimuksessa. Nuoren kuvasta kertoma tarina ja sen merkitys on kuitenkin otettu huomioon aineistoa analysoitaessa.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu on sitoutunut noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tieteellinen tutkimus on eettisesti hyväksyttävä ja luotettava, jos se on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tutkimustyötä tehdessä sekä arvioidessa tuloksia on noudatettava rehellisyyttä, sekä yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012.)

Nuorten tarkempia taustoja tai henkilötietoja nimen lisäksi ei ole kysytty, sillä ne eivät ole oleellisia tutkimuksen toteuttamisen kannalta. Se, ettei tutkijalla ole ennakkokäsityksiä nuoren tilanteesta, tukee aitoa kohtaamista ja välttää ylitulkintaa tuloksissa.

6 Opinnäytetyön tulokset

Nuorilta kerättiin palautetta Photovoice-menetelmän avulla. Menetelmän soveltuvuutta kohderyhmälle ja toimintaympäristölle havainnoitiin ja arvioitiin palautteen keräämisen aikana, sekä saatujen vastausten perusteella. Nuorten ajatuksia Huoltsikassa asumisesta ja arjesta tarkastellaan heidän ottamien kuviensa ja niihin liittyvien tarinoiden avulla. Nuoria pyydettiin kertomaan niistä asioista, jotka ovat tukeneet heidän arkeaan sekä kehitysehdotuksia niistä asioista, joihin he kaipaisivat erityisesti tukea. Kaikkien viiden tutkimukseen osallistuneiden nuorten vastauksissa mainittiin Huoltsikan ohjaajien tuen, läsnäolon ja avun tärkeys. Kuvien ja kertomusten yhteydessä nuorista käytetään lyhenteitä N1, N2 ja niin edelleen.

6.1 Photovoice-menetelmän soveltuvuus palautteenkeruumenetelmäksi Huoltsikassa

Photovoice- menetelmä palautteenkeruussa toimii kohderyhmällä sen visuaalisuuden ja toiminnallisuuden ansiosta. Valokuvaus ja tarinan kerronta ohjaajan tuen avulla mahdollistaa myös sellaisen nuoren mielipiteen ilmaisemisen, kenelle suomi ei ole äidinkieli. Menetelmän avulla voidaan mahdollisesti saada laajempia vastauksia yksilöllisestä näkökulmasta, sillä kysymykset eivät ole liian tarkasti rajattuja.

Photovoice-menetelmän käyttäminen vie hieman enemmän aikaa, kuin esimerkiksi perinteisen kyselylomakkeen täyttö. Tässä tutkimuksessa aikaa käytettiin kysymysten asetteluun, tehtävän ohjeistamiseen ja aiheeseen orientointiin, viiden yksilötapaamisen järjestämiseen sekä saadun palautteen läpikäymiseen ja koosteen tekemiseen. Palautteen kerääjiltä itse nuorten tapaamiseen kului aikaa kaksi iltopäivää (ks. Kuvio 1.). Suurin osa ajasta on kuitenkin nuoren itsenäistä työskentelyä tapaamisten välillä, joten se ei vie kohtuuttomasti ohjaajan työaika. Nuorella on myös itse mahdollisuus vaikuttaa, kuinka paljon aikaa hän käyttää tehtävän tekemiseen.

Menetelmän käyttöönotossa on tärkeää varmistaa, että jokainen osallistuja osaa käyttää kameraa ja omistaa välineen, jolla kuvata. Palautteenkerääjän tulee osata huomioida kohderyhmän erityistarpeet. On tärkeää huolehtia siitä, että jokainen osallistuja ymmärtää tehtävänannon, tästä syystä ensimmäisellä tapaamisella oli tulkki mukana. Ymmärtämisen tukemiseksi jokaiselle nuorelle tarjottiin mahdollisuutta käyttää tulkkia apuna myös yksilötapaamisissa. Kukaan viidestä nuoresta ei halunnut tai kokenut tarvitsevansa tulkkia.

Huoltsikan toiveena oli, että menetelmää olisi helppo käyttää jatkossa työntekijöiden toimesta. Photovoice-menetelmä palautteenkeruuvälineenä ei havaintojen perusteella vaadi käyttäjältä erityistä osaamista tavanomaisten IT-taitojen lisäksi. Menetelmä on yksinkertainen ja selkeillä ohjeilla toimiva, joten lyhyellä perehtymisellä myös ensikertalainen voi sitä käyttää.

6.2 Arkea helpottaneet asiat

Nuoria pyydettiin kertomaan niistä asioista Huoltsikassa, jotka ovat tukeneet heidän arkeaan. Nuorten vastauksista nousi esille viisi selkeää teemaa, joissa kaikissa korostui ohjaajilta saatu tuki ja sen tarve. Näitä teemoja olivat kielen oppimisen tukeminen, opiskelun tukeminen, asioimisessa auttaminen, yhteisöllinen tuki sekä asumisessa ja arjessa auttaminen.

6.2.1 Kielen oppiminen

Kolme viidestä tutkimukseen osallistuneesta nuoresta mainitsi ohjaajien auttavan heitä kielen oppimisessa ja suomen kielen ymmärtämisessä. Kielitaidon oppiminen koettiin arkea tukevana asiana.

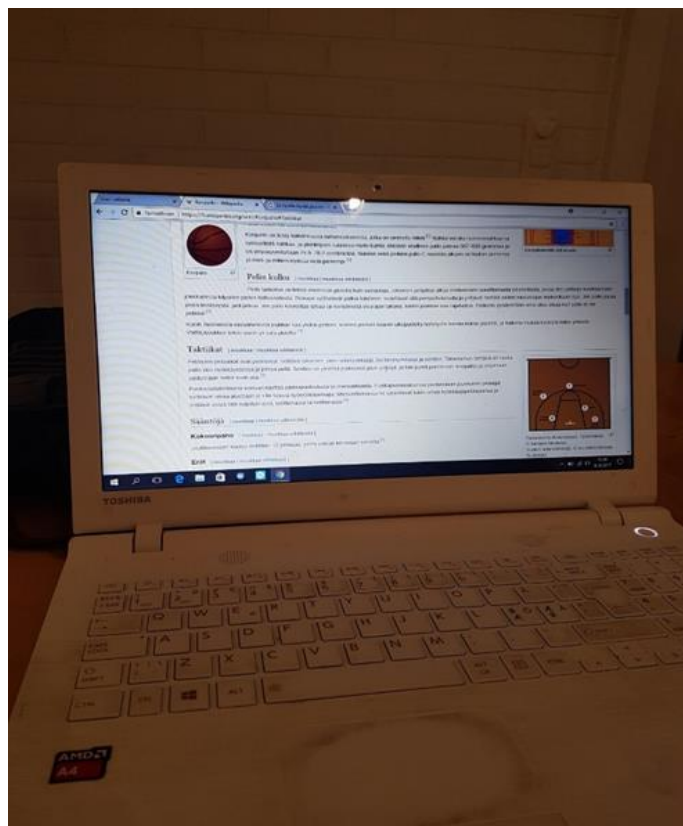
Haluan oppia enemmän suomea tai englantia, joten juttelen ohjaajien kanssa toimistolla. Ohjaajan kanssa yleensä juttelen englantia. Haluaisin olla räppäri, joten haluan oppia englantia. Jos puhun tai kuulen sitä, opin sitä parhaiten. Koulussa sitä ei vielä opeteta. Tupac on paras räppäri, koska se räppää oikeaa asiaa. Perheestä, ei vain rahasta. (N3)

Suomen kielen oppimisen lisäksi yksi nuorista kertoi ohjaajien auttavan häntä opiskelemaan englannin kieltä. Hän mainitsi englannin kielen opiskelun hänelle tärkeäksi asiaksi, sillä hän haluaisi tulevaisuudessa olla rap-artisti. Nuori oli valinnut kuvakseen piirustuksen Tupac rap-artistista, kuvattuna kruunu päässä. Nuori oli etsinyt kuvan Instagram-sovelluksesta. Kuvan alkuperäinen tekijä ei ole tiedossa, joten kuva on jätetty pois tästä opinnäytetyöstä tekijänoikeuksien vuoksi.

6.2.2 Opiskelun tukeminen

Viidestä tutkimukseen osallistuneesta nuoresta kolme kertoi tarvitsevänsä apua koulutehtävien tekemiseen. Monet kertoivat kokevänsä tehtävät vaikeiksi ja etteivät välttämättä ymmärrä tehtävänantoa tai sen sisältöä suomen kielen vaikeuden takia.

N2 kertoi ohjaajien avustavan häntä kotitehtävien tekemisessä. Kuvakseen hän oli valinnut kuvan tietokoneen näytöstä, jossa näkyy koripalloon liittyvää tietoa.

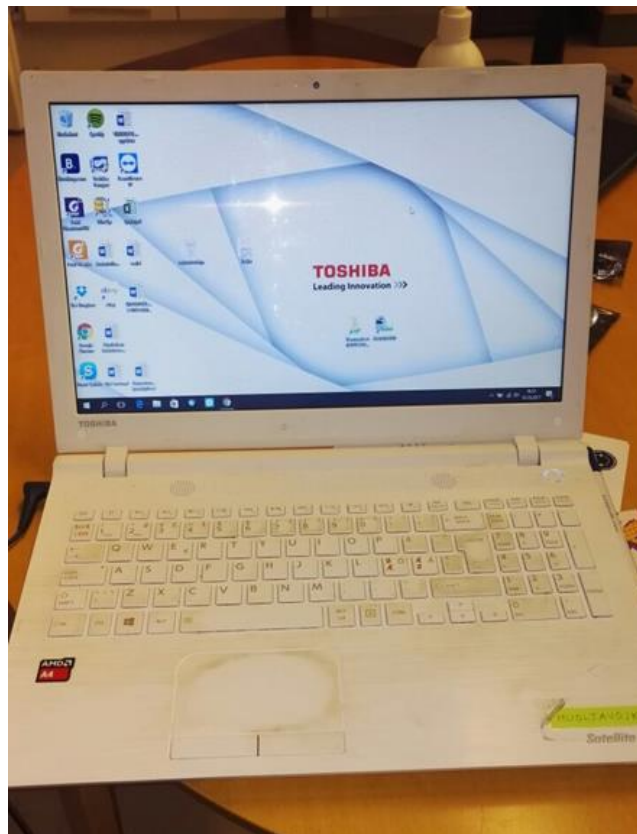
Kuvio 2. Koulutehtäviä (N2).

Opettaja antoi kotitehtävän koulussa. En osannut vastata siihen itse, joten tulin kysymään ohjaajalta apua. Ohjaajan kanssa katsoimme tietokoneelta koripalloon liittyviä juttuja, kuten mistä löydän koripallon? Tehtävä onnistui ja ymmärsin mitä tehtävässä kysyttiin. Jos tarvitsen apua, menen kysymään ohjaajalta. (N2)

6.2.3 Asioimisessa auttaminen

Nuorista kolme kertoi saavansa apua asioimiseen, kuten Kelan asioiden hoitoon, laskujen maksamiseen ja postin lukemiseen. Nuoret kertoivat ohjaajien tuen kannustavan toimimaan itse ja kysymään apua tarvittaessa. Monet asiat ovat vaikeita hoitaa, jos suomen kielen ymmärrys ei riitä.

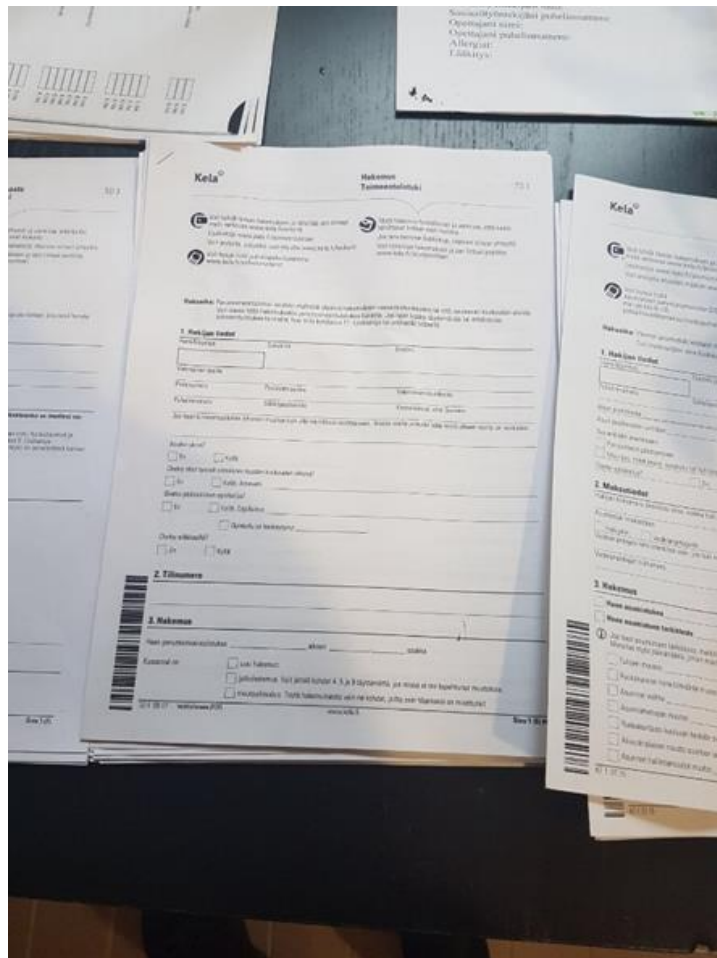
Eräs toinenkin nuori valitsi kuvakseen tietokoneen. Hän kertoi tietokoneen olevan tarpeellinen läksyjen tekemisessä, laskujen maksamisessa ja Kelan asioiden hoitamisessa. Hänen mukaansa tietokoneen käyttäminen oli aluksi vaikeaa, mutta ohjaajat ovat avustaneet häntä sen käytössä. Nykyään hän osaa hoitaa asioinnin itse.

Kuvio 3. Tietokoneella asiointi (N1).

Kun on paljon tehtäviä tietokoneella, esimerkiksi läksyt. Kun on oma tietokone, voin tehdä ne tietokoneella sekä maksaa laskut. Se on helppoa tehdä sillä asioita. Aluksi oli vaikea käyttää tietokonetta, esimerkiksi Kelan sivuilla oli paljon outoja sanoja. Ohjaaja auttoi käyttämään sitä. Nyt osaan maksaa itse laskut ja käyttää Kelan sivuja. (N1)

N5 oli ottanut kuvan toimiston pöydällä olevista Kelan papereista. Hän kertoi saavansa ohjaajilta apua niiden täyttämässä ja työmarkkinatuen hakemisessa.

Kuvio 4. Kelan papereita (N5).

Kelan paperit on vaikeita täyttää itse, mutta ohjaaja auttaa niissä. Minun pitää täyttää koulun työjärjestys ja työmarkkinatuki joka kuukausi. En ymmärrä mitä Kelan paperissa lukee, ne on niin vaikeita. Täällä on joka päivä ohjaaja, jolta saa apua. (N5)

6.2.4 Yhteisöllinen tuki

Nuorista kaksi mainitsi vastauksissaan ohjaajien ja Huoltsikan yhteisön tuen merkityksellisiksi. Huoltsikan yhteisöllisyyden ansiosta toinen nuorista ei kokenut oloaan yksinäiseksi. Nuoret kertoivat viettävänsä aikaa ohjaajien ja muiden nuorten kanssa yhdessä.

Asuminen on kiinnostavaa Huoltsikassa. Täällä on paljon ohjaajia. Mulla on paljon itsevarmuutta, mutta tiedän että aina ohjaaja auttaa. Tykkään asua täällä. Ohjaajilla on aina joku ratkaisu kaikkeen. Täällä ei tunnu yksinäiseltä, olemme vähän niin kuin perhe täällä. Laitamme myös joskus yhdessä ruokaa. (N1)

N3 oli ottanut kuvan Huoltsikan ohjaajasta. Hän kertoi viettävänsä joskus aikaa ohjaajien kanssa sen sijaan, että lähtisi keskustaan kavereidensa kanssa.

Kuvio 5. Perjantai (N3).

Perjantai. Tulen aina puhumaan ja keksimään tekemistä ohjaajan kanssa, jos en mene keskustaan. Jos menisin keskustaan, olisin kavereiden kanssa hengailmassa. Tulen toimistolle silloin, jos oon väsynyt tai sataa vettä. (N3)

6.2.5 Asumisessa ja arjessa auttaminen

Viidestä nuoresta kahden vastauksissa mainittiin tuen saaminen asumiseen ja arjen hoitamiseen liittyvissä asioissa. Tällaisia olivat mm. ruuanlaitto, kaupassa asioiminen, uuden asunnon etsiminen, itsenäisen toiminnan opettelu sekä ongelmatilanteiden ratkaisu.

Kuvio 6. Ohjaajat apuna (N4).

Ohjaajat oli aina apuna. Aina kun soitti, niin he auttoivat. Esimerkiksi jos avain oli unohtunut illalla, ohjaaja tuli avaamaan oven. Jos en ymmärrä postia mitä siinä lukee, niin ohjaaja selittää. Ohjaajan kanssa etsittiin myös uutta asuntoa, kun muutin. (N4)

6.3 Tuen tarpeet ja kehittämisehdotukset

Vastausten perusteella Huoltsikassa asumiseen oltiin yleisesti tyytyväisiä. Kehitysehdotuksia oli vain yhdellä viidestä nuoresta. Monessa vastauksessa nousi esille se, että asioiden hoitaminen on vaikeaa juurikin siksi, ettei osaa vielä kunnolla suomea. N4:n mukaan omankielisestä neuvonnasta olisi hyötyä. Hänen mielestään myös ohjaajien apu ruokaostosten tekemisessä on tarpeellista.

Täällä pitäisi olla joku, joka puhuu meidän omaa kieltä, koska kaikki ei osaa kunnolla suomea ja jotkin asiat on tosi vaikeita kertoa. Jos ohjaaja tulee mukaan ruokakauppaan, se on parempi vaihtoehto. Ohjaajan kanssa voi tehdä ostokset ja kysyä jos ei tiedä mitä jokin tarkoittaa. Ohjaaja voi viedä isoon kauppaan autolla ja voi auttaa ostosten teossa. (N4)

Kuvio 7. Kaverin kanssa toimistolla (N4).

7 Pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelu

Photovoice-menetelmää käytettäessä ohjaajan roolina on erityisesti tukea ja innostaa nuorta valokuvien ottamiseen, kuvien refleктоimiseen sekä tarinan kirjoittamiseen ottamiensa kuvien pohjalta. Koska opinnäytetyön kohderyhmänä ovat yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat, joille suomi ei ole äidinkieli, on tärkeää varmistaa, että vastaajat ymmärtävät tehtävänannon. Tulkin käyttäminen on suositeltavaa ainakin tehtävää ohjeistettaessa, mutta nuorella tulee olla vapaus itse arvioida tulkin käyttämisen tarpeellisuus.

Nuori saadaan sitoutumaan toimintaan paremmin, kun nuori on kiinnostunut toiminnasta ja saa toimia vapaammin omilla ehdoillaan. Siksi tehtävän tekemiseen tulee antaa riittävästi aikaa, mutta myös selkeä aikaraja, jotta tehtävän tekeminen ei unohdu. Tässä tutkimuksessa itsenäisen työskentelyn aikaraja määräytyi tutkijoiden ja osallistujien aikataulujen mukaisesti. Ryhmätapaamisten ja yksilötapaamisten välillä oli aikaa yksi viikko (ks. Kuvio 1.), jolloin nuorten tehtävänä oli ottaa valokuvia annetusta aiheesta. Mahdollisuuksien mukaan myös tiiviimpi tahti työskentelylle voisi olla hyvä. Käytetty aika riippuu siitä, kuinka monta osallistujaa on kerrallaan.

Palautteen kerääjän on tärkeää osata kysyä nuorilta tarkentavia kysymyksiä kuvien ja heidän kertomiensa asioiden pohjalta. Palautetta kerätessä kuvien sisältöä tai niiden merkitysten tulkintaa ei myöskään saa sivuuttaa. Kuten Koivurova (2013, 33) kertoo, nuoren ottama kuva voi tuoda hänen kertomalleen tarinalle uusia merkityksiä, joita hän ei muuten ehkä toisi esille. Palautteen kerääjän on hyvä huomata tarttua kuvan merkitykseen, etenkin jos se ei avaudu selkeästi nuoren tarinan avulla (Koivurova 2013, 33).

Yksilötapaamiset nuorten kanssa pidettiin Huoltsikan omissa tiloissa, ilman työntekijöiden läsnäoloa. Tämä antoi nuorille mahdollisuuden kertoa avoimesti omista ajatuksistaan. Tässä tutkimuksessa palautteen kerääjät olivat työyhteisön ulkopuolisia

henkilöitä ja siten myös ”puolueettomia”. On tärkeää huomioida, että nuori uskaltaa ilmaista mielipiteensä niin, ettei hän koe sen vaikuttavan siihen, miten ohjaajat suhtautuvat häneen.

Jatkossa palautteen kerääjää valitessa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, onko palautteen kerääjä nuorelle ennestään tuttu henkilö. Palautetta voi kerätä työntekijöiden lisäksi esimerkiksi harjoittelija tai joku Huoltsikan ulkopuolinen työntekijä, kuten nuoren sosiaaliohjaaja. Jos Huoltsikan työntekijät keräävät palautetta, voisi työntekijä olla sellainen, joka on ollut nuoren kanssa vähiten tekemisissä, jotta saataisiin mahdollisimman totuudenmukaisia vastauksia.

Tutkimuksessa oli tavoitteena löytää Huoltsikalle ja kohderyhmälle sopiva palautteenkeruumenetelmä ja sen lisäksi selvittää kotoutumislain mukaisen jälkihuollon piirissä olevien nuorten ajatuksia siitä, mikä on heille tärkeää Huoltsikan toiminnassa. Siitä, että kaikki tutkimukseen osallistuneet nuoret mainitsivat ohjaajat vastauksiinsa, voidaan päätellä, että Huoltsikan toiminnassa nuoret pitävät ohjaajien tukea yhtenä tärkeimmistä tekijöistä. Ohjaajien tukea tarvittiin ja saatiin moniin eri asioihin. Nuoret kertoivat saavansa yhteisöllisen tuen lisäksi apua kielen oppimisessa, opiskelussa, asioimisessa, asumisessa ja arjessa.

Vastaavanlaisia tuloksia on saatu Belgiassa tehdyn tapaustutkimuksen (Mels ym. 2008) avulla. Tutkimus käsittelee yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden sosiaalista tukea ja sen yhteyttä psykologisiin ongelmiin. Tutkimuksessa kävi ilmi, että vastaanottokeskuksessa nuoret pitivät työntekijöitä tärkeimpänä sosiaalisen tuen lähteenä muiden vastaanottokeskuksessa asuvien ohella. Tutkimuksen mukaan nuoret kertoivat saavansa työntekijöiltä tietoa, välineellistä tukea, neuvoja ja emotionaalista tukea. (Mels ym. 2008.) Samankaltaisia teemoja nousi esille myös tämän opin- näytteen tuloksista.

Söderqvist ym. (2014) tutkimuksessa asuinyksikön toimintaa tarkasteltiin työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimuksen mukaan työntekijöiden tärkeys korostuu, sillä nuoret ovat uudessa maassa ilman vanhempia (Söderqvist ym. 2014). Söderqvist ym.

(2014) tutkimuksen tuoma näkökulma työntekijöistä eräänlaisina vanhempien sijaisina kuvaa kokonaisvaltaisesti kaikkea sitä, missä yksintulleet pakolaisnuoret tarvitsevat tukea.

Opinnäytetyön tutkimukseen osallistuneista nuorista yksi kuvasi Huoltsikassa asumista ja sen yhteisöllisyyttä sanoilla ”Olemme vähän niin kuin perhe täällä”. Kaikkia tutkimukseen osallistuneita nuoria yhdistää Suomeen saapuminen alaikäisenä ilman huoltajaa. Kun nuorella ei ole omaa perhettä Suomessa, korostuu muiden ympärillä olevien aikuisten, tässä tapauksessa Huoltsikan ohjaajien, merkitys nuoren elämässä.

Tutkimuksessa kartoitettiin myös sitä, millaisia ehdotuksia nuorilla on Huoltsikan toiminnan kehittämiseksi. Kehitysehdotuksia oli vain yhdellä viidestä nuoresta. Nuorten kehitysehdotusten vähäisyydestä voidaan tulkita se, että nuoret olivat yleisesti tyytyväisiä Huoltsikassa asumiseen. Selkeänä kehitysehdotuksena yksi nuorista kertoi toivovansa Huoltsikkaan omaa kieltään osaavia henkilöitä, joilta voisi saada apua kielellisesti haastavien asioiden kertomisessa suomeksi. Huoltsikan nuorista vain osa puhuu äidinkielenään samaa kieltä, joten vertaisista ei välttämättä ole apua kielen kääntämisessä. Myös Mels ym. (2014) tutkimuksessa vastaajat kertoivat muiden omankielisten henkilöiden olevan tärkeitä kielen ja uuden maan kulttuurin oppimisessa.

7.2 Tutkimuksen onnistuminen

Tutkimuksessa tavoitteena oli saada Huoltsikan tuetussa asumisyksikössä asuvien maahanmuuttajanuorten oma ääni, näkökulmat ja kehitysehdotukset kuultaviksi. Tavoitteena oli löytää toimeksiantajalle palautteenkeruumenetelmä, joka olisi helposti toteutettavissa, helppokäyttöinen sekä soveltuisi maahanmuuttajanuorten parissa käytettäväksi. On tärkeää, että menetelmä soveltuu juuri maahanmuuttajanuorille.

Kuten tuloksissa on jo todettu, Photovoice-menetelmä on helppo toteuttaa, eikä sen käyttäminen vaadi aikaisempaa kokemusta tai erityisosaamista. Menetelmä on sopeva maahanmuuttajanuorten parissa työskentelyyn, sillä sen käyttäminen ei vaadi suomen kielen taitoa. Koska menetelmä ei ole liian strukturoitu, antaa se nuorille mahdollisuuden tuoda esiin sellaisia näkökulmia, joita palautteen kerääjä ei ehkä osaisi huomioida. Nuoren voimavarat ja työntekijän motivointitaidot ovat työskentelyn keskiössä.

Koska tutkimuksessa on hyödynnetty Photovoice-menetelmää, tulisi sen vastata myös Photovoicen tavoitteisiin. Menetelmän kehittäjien Burris & Wang (1997) mukaan Photovoice-tutkimuksen tulisi antaa osallistujille mahdollisuus kuvata oman elämänsä tärkeitä asioita ja epäkohtia, mahdollistaa kriittinen dialogi ja tavoittaa päätöksentekijät.

Tässä opinnäytetyössä on pyritty kiinnittämään huomiota erityisesti siihen, että nuorten omat mielipiteet ja kokemukset tulevat esiin. Tätä on pyritty varmistamaan esittämällä nuorille mahdollisimman avoimia kysymyksiä tehtävänannossa ja haastattelutilanteessa, kohdistuen huomion kuitenkin tutkimuskysymyksiin. Haastattelijan koostama yhteenveto nuoren kertomasta on hyväksytetty ensin nuorella ja hänellä on ollut mahdollisuus vielä muokata tai tarkentaa sitä. Tutkimuksen kysymykset on suunnattu nuorille niin, että heillä on ollut mahdollisuus pohtia omia ajatuksiaan ja antaa myös kehitysehdotuksia tarvittaessa. Kaikki tutkimuksesta kerätty aineisto on annettu Huoltsikan käyttöön ja heidän toimestaan esitetty ELY-keskukselle. Näin ollen tutkimuksen avulla on tavoitettu myös päätöksentekijöitä.

Tutkimus eteni aikaisemmin laaditun tutkimussuunnitelman mukaisesti. Tutkimuksessa on onnistuttu löytämään menetelmä, joka vastaa Huoltsikan toiveisiin ja kohderyhmän tarpeisiin. Menetelmän pilotointi onnistui sekä toimeksiantajan, että itse alkuperäisen menetelmän tavoitteiden mukaisesti ja sen avulla saatiin riittävät vastaukset tutkimuskysymyksiin.

Kehitysehdotuksia ei nuorilta tullut paljoa, mikä saattaa johtua kysymyksen esittämisestä, sen väärinymmärtämisestä tai siitä, etteivät nuoret halunneet antaa kehittävä

palautetta. Haasteena oli asetella kysymykset tehtävänantoa varten niin, että ne ovat helposti ymmärrettävissä. Menetelmän käyttöä ja kysymyksiä voidaan jatkoa ajatellen muokata joustavasti tarpeiden ja kohderyhmän mukaan.

Koska tutkimuksen toteuttajat eivät työskentele Huoltsikassa, oli heidän vaikea seurata nuorten työskentelyn etenemistä. Nuorilla oli mahdollisuus kysyä tutkimuksen toteuttajilta lisäkysymyksiä kasvotusten vain silloin kun he olivat paikalla, eli ennen tehtävän tekemistä. Jos jatkossa palautetta kerätään Photovoice-menetelmän avulla, voi Huoltsikan työntekijä auttaa ja motivoida nuoria tehtävän tekemisessä.

7.3 Tutkimuksen tulosten luotettavuus

Tutkimukseen osallistui viisi nuorta. Isomman otannan avulla olisi voinut saada toisistaan poikkeavia ja monipuolisempia vastauksia. Toisaalta taas vastausten yhtenäinen sisältö vahvistaa käsitystä siitä, mitä nuoret kokivat tärkeäksi. Tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa tulosten yhtenäisyys aiempien tutkimusten tuloksiin. Tutkimukseen osallistuneet olivat kaikki nuoria miehiä, sillä tutkimuksen toteutushetkellä kotoutumislain mukaisen jälkihuollon piirissä Huoltsikassa ei ollut naispuolisia asiakkaita.

Tutkimuksen ensimmäiseen yhteiseen tapaamiseen saapui seitsemän nuorta, joista kaksi ei tuntemattomasta syystä osallistunut enää yksilöhaastatteluihin. Yksilötapaamisten luotettavuutta lisää se, että haastattelutilanteessa on ollut paikalla kaksi haastattelijaa. Kaksi haastattelijaa mahdollistaa monipuolisten havaintojen tekemisen ja yhteisen reflektoinnin avulla voidaan varmistaa, että nuoren kertoma tulee oikein tulkituksi.

Tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että ne koskevat vain tätä kohderyhmää ja toimintaympäristöä. Ei voida myöskään olla varmoja siitä, ovatko nuoret aidosti ymmärtäneet tehtävänannon ja uskaltaneet rohkeasti kertoa omia mielipiteitään. Tämän opinnäytetyön tulokset ovat päteviä vain tässä kyseisessä

toimintaympäristössä, eivätkä ole yleistettävissä koskemaan kaikkia alaikäisenä yksintulleita turvapaikanhakijoita.

7.4 Jatkotutkimusehdotukset

Hyödynnettäessä Photovoice- menetelmää palautteen keruuseen voidaan käsitellä eri teemoja, joista palautetta halutaan kerätä. Palautteen keräämisen lisäksi Photovoice- menetelmän käyttöä voi hyödyntää myös muissa toiminnallisissa tuokioissa asiakkaiden parissa työskenneltäessä. Lisäksi ei ole vielä tietoa siitä, miten menetelmä toimii työntekijöiden toteuttamana ja saadaanko nuorilta silloin rehellisiä vastauksia. Kotoutumislain mukaisen jälkihuollon palveluita voisi tarkastella myös niiden nuorten näkökulmasta, joiden jälkihuolto on jo päättynyt.

Photovoice-menetelmän hyödyntämistä palautteenkeruussa voisi Huoltsikassa kokeilla suomalaistaustaisten nuorten kanssa työskenneltäessä. Koska palautteen antamiseen ei osallistunut suomalaistaustaisia nuoria, ei voida olla varmoja menetelmän toimivuudesta heidän kanssaan. Jatkotutkimuksia ajatellen voisi olisi myös kiinnostavaa tehdä tutkimusta kahden eri yksikön tai asiakasryhmän vastauksia vertaillen.

Photovoice-menetelmän käyttöä etenkin nuorten maahanmuuttajien kanssa voisi hyödyntää myös muissa toimintaympäristöissä kuten kotoutumispalveluilla tai vastaanottokeskuksissa. Photovoice on vain yksi olemassa olevista visuaalisista menetelmistä. Tämän kohderyhmän kanssa voisi siis koittaa myös muita visuaalisia menetelmiä ja arvioida niiden toimivuutta asiakasryhmän parissa työskenneltäessä.

Koska Huoltsikan työntekijöiden merkitys nuorten arkielämässä nousi tuloksista vahvasti esille, voitaisiin työntekijöiden roolia Huoltsikassa tutkia lisää. Asiaa voisi tarkastella ottaen huomioon työntekijöiden näkökulman. Kokevatko työntekijät, että heillä on riittävä osaaminen maahanmuuttajien parissa työskentelyyn ja kuinka he kokevat

oman roolinsa nuorten elämässä? Minkälaista osaamista tarvitaan jälkihuollossa pakolaistaustaisten maahanmuuttajanuorten parissa työskentelyyn ja miten työntekijöiden osaamista voidaan tukea ja lisätä?

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä arvioitiin Photovoice-menetelmän soveltuvuutta palautteenkeruumenetelmäksi Huoltsikan kotoutumislain mukaisen jälkihuollon ja yhteisöllisen asumisen piirissä olevilta maahanmuuttajanuorilta. Tämän opinnäytetyön perusteella menetelmä näyttäisi soveltuvan hyvin palautteen keräämiseen ja toimii kyseisen kohderyhmän kanssa. Alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti, kerätyn palautteen avulla on tuotettu ELY-keskukselle tietoa Huoltsikan palveluista ja niiden toimivuudesta.

Tutkimustuloksista saadaan näkökulmaa siihen, mitä asioita nuoret pitävät tärkeänä Huoltsikan toiminnassa. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan maahanmuuttajanuoret kokevat ohjaajien tuen, läsnäolon ja avun erittäin merkittäväksi oman arjen kannalta. Tuloksissa kävi myös ilmi, että nuoret kaipaisivat enemmän omankielistä neuvontaa. Tuloksia hyödyntämällä voidaan suunnitella toiminta sellaiseksi, että se palvelee kohderyhmää.

Koska työntekijöiden tuen merkitys nousi tuloksissa selkeästi esiin tärkeänä asiana, tulisi jatkossa kiinnittää erityisesti huomiota työntekijöiden rooliin ja hyväksi koettujen toimintatapojen jatkumiseen. Työntekijöiden osaamisen kehittämiseen ja työssä jaksamiseen voisi kiinnittää huomiota esimerkiksi tarjoamalla työnohjausta ja lisäkoulutuksia. Työolosuhteiden tulisi tukea nuorten ja työntekijöiden aitoa kohtaamista.

Lähteet

Ahmadi, N. 2005. Globalisation, Postmodernity and Migration – Rethinking Cultural Identity. Teoksessa Launikari, M. & Puukari, S. Multicultural Guidance and Counseling - Theoretical Foundations and Best Practices in Europe. Jyväskylä: Institute for Educational Research, University of Jyväskylä, CIMO.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino. 31-33, 38-39, 40, 155-157.

Avaimet onnistumiseen -koulutus. N.d. Viitattu 18.12.2017. <http://jyvala.fi/index.php?page=avaimet-onnistumiseen>.

Björklund, K. 2015. Yksintulleet alaikäiset pakolaiset-huolehditaanko heistä, kuten pitäisi? Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seura (ETMU). Viitattu: 11.10.2017. <http://etmu.fi/yksintulleet-alaikaiset-pakolaisethuolehditaanko-heista-kuten-pitaisi/>.

Bottrell, D., Dockett, S. & Groundwater-Smith, S. 2015. Participatory Research with Children and Young People. Innovative Methods. SAGE. 110.

Burris, A. & Wang, C. 1997. Photovoice: Concept, Methodology, and Use for Participatory Need Assessment. Viitattu: 29.11.2017. <https://janet.finna.fi>, PubMed.

Böök, M-L., Kärjä, A-V., Mustola, M. & Mykkänen, J. 2015. Visuaaliset menetelmät lapsuuden- ja nuorisotutkimuksessa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. 17-20.

Duffy, L. 2015. Achieving a Sustainable Livelihood After Leaving Intimate Partner Violence: Challenges and Opportunities. Journal of Family Violence. 30, 4, 403-417. Viitattu 19.2.2018. <https://janet.finna.fi>, Academic Search Elite.

Dumbrill, G. 2009. Your Policies, Our Children: Messages from Refugee Parents to Child Welfare Workers and Policymakers. Child Welfare, 88, 3, 145-168. Viitattu 19.2.2018. <https://janet.finna.fi>, Academic Search Elite.

ELY-keskukset. 2016. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Viitattu 19.9.2017. <https://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-keskukset#.WcErcMhJBIU>.

Happonen, M. 2005 Matkalla yhteisöllisyyteen. Näköaloja koulutuksen ja etnisyyden maisemiin. Opetushallituksen julkaisuja. Helsinki: Opetushallitus. 13.

Huoltsikka Oy. 2016. Perehdytysuunnitelma. Mikkeli.

Huoltsikka. N.d. Viitattu 19.9.2017. <http://www.huoltsikka.fi/Pages/default.aspx>.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 28.11.2017. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Juvakka, T. & Kylmä, J. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita. 16, 113. Jälkihuolto. N.d. Yksin saapuvat alaikäiset. Kotouttaminen.fi. Viitattu 29.11.2017. <http://kotouttaminen.fi/jalkihuolto>.

Jämsén, A. & Pyykkönen, A. 2014. Julkaisussa Osallisuuden jäljillä. Artikkelikokoelma. Osallisuushanke Salli. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys. Saarijärvi: Saarijärven offset. 9-11. Viitattu: 29.11.2017. <https://janet.finna.fi>, Melinda.

Key Migration Terms. N.d. IOM. Viitattu: 29.11.2017. <http://www.iom.int/key-migration-terms>.

Kiintiöpakolaiset. N.d. Maahanmuuttovirasto. Viitattu 21.1.2018. <http://migri.fi/kiintiopakolaiset>.

Kiintiöpakolaisten vastaanotto on tapa auttaa todellisessa hätässä olevia. N.d. Sisäministeriö. Viitattu 18.12.2017. <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset/kiintiopakolaiset>.

Koivurova, A. 2013. Enemmän kuin osiensa summa. Sanan ja kuvan välinen vuoropuhelu kerrontatapahtumassa. Julkaisussa Visuaalisen kokemus - johdatus moniaistiseen analyysiin. Toim. Granö, P., Keskitalo, A. & Ronkainen, S. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 33.

Kotouttaminen. 2017. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus. Viitattu 19.9.2017. <http://www.ely-keskus.fi/fi/web/ely/kotouttaminen#.WcD318hJbIU>.

Kotoutumislaki 1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. Annettu 30.12.2010. §1, §3, §9, §10, §11, §15, §27, §28, §30, §32, §33. Viitattu 22.2.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>.

Kotoutumispalvelut. N.d. Jyväskylän kaupunki. Viitattu 31.10.2017. <http://www.jyvaskyla.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/kotoutumispalvelut>.

L 736/2011. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta. Annettu 17.6.2011. §1, §5, §17, §39, §41. Viitattu 22.2.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746>.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu 13.4.2007. §4, §75. Viitattu 22.2.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

Launikari, M. & Puukari, S. 2005. The European Context for Multicultural Counselling. Teoksessa Multicultural Guidance and Counselling – Theoretical Foundations and Best Practices in Europe. Jyväskylä: Institute for Educational Research, University of Jyväskylä, CIMO. 5.

LOS. 1991. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Artikla 20, 1 kohta. Viitattu 23.2.2018. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetus. N.d. Opetushallitus. Viitattu 18.12.2017. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/kieli- ja_kulttuuriryhmat/maahanmuuttajataustaiset_oppilaat.

Maahanmuuton toimijat ja vastuut. N.d. Sisäministeriö. Viitattu 21.2.2018. <http://in-termin.fi/maahanmuutto/toimijat-ja-vastuut>.

Mels, C., Derluyn, I. & Broekaert, E. 2008. Social support in unaccompanied asylum-seeking boys: a case study. *Child: Care, Health & Development*. Ghent University. 34, 6, 757-762. Viitattu 11.10.2017. <https://janet.finna.fi>, Academic Search Elite.

Millä perusteella turvapaikan voi saada. N.d. Maahanmuuttovirasto. Viitattu 21.2.2018. <http://migri.fi/milla-perusteella-turvapaikan-voi-saada>.

Mitä sosiaalinen osallisuus on?. 2018. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 22.2.2018. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtamien/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/mita-sosiaalinen-osallisuus-on->.

Monikulttuurikeskus Gloria. N.d. Viitattu 22.11.2017. <http://www.gloriajkl.fi/portal/index.php>.

Parsons, A. 2010. Lapsen edun toteutuminen turvapaikanhakija- ja pakolaislapsia koskevissa päätöksissä. Helsinki: Vähemmistövaltuutettu. 15.

Pennanen, L. 2015. Lapsen toimijuuden tarkastelua visuaalisen aineiston avulla. Julkaisussa Böök, M-L., Kärjä, A-V., Mustola, M. & Mykkänen, J. Visuaaliset menetelmät lapsuuden- ja nuorisotutkimuksessa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. 107-108.

POL 628/1998. Perusopetuslaki. Annettu 21.8.1998. §25. Viitattu 18.12.2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L7P25>.

Refugees. 2016. UNCHR. Viitattu 18.12.2017. <http://www.unhcr.org/refugees.html>.

Seliger, M. 2013. Kaupunkiympäristön visuaalisuus tutkimuskohteena. Julkaisussa Visuaalisen kokemus – johdatus moniaistiseen analyysiin. Toim. Granö, P., Keskitalo, A. & Ronkainen, S. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 83.

Skovdal, M. 2016. "It's because they care": understanding pathways to classroom concentration problems among HIV-affected children and youth in Western Kenya. *AIDS Care*, 28, 2016 Supplement, 42-48. Viitattu 19.2.2018. <https://janet.finna.fi>, Academic Search Elite.

Sosiaalihuollon asiakaslaki 812/2000. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Annettu 22.9.2000. §4, §8. Viitattu 22.2.2018. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>.

Suikkanen, S. 2010. Selvitys kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden turvapaikanhakija- ja pakolaislasten ja -nuorten määrästä sekä heidän psykiatristen palvelujen tarpeistaan. Helsingin Diakonissalaitoksen raportteja 1/2010, 16. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitos.

Söderqvist, Å., Sjöblom, Y. & Bülow, P. 2014. Home sweet home? Professionals' understanding of 'home' within residential care for unaccompanied youths in Sweden. *Child & Family Social Work*, 21, 4, 591-599. Viitattu 23.2.2017. <https://janet.finna.fi>, Academic Search Elite.

Thompson, N., Hunter, E., Murray, L., Ninci, L., Rolfs, E. & Pallikkathayil, L. 2008. The Experience of Living With Chronic Mental Illness: A Photovoice Study. *Psychiatric Care*, 44, 1, 14-24. Viitattu 19.2.2018. <https://janet.finna.fi>, Academic Search Elite.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi. 104-107.

Turvapaikanhakijat lastensuojelun asiakkaina. N.d. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 15.3.2018. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/turvapaikanhakijat-lastensuojelun-asiakkaina>.

Turvapaikanhakijoiden palvelut. 2018. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 21.2.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/turvapaikanhakijoiden-terveys-ja-hyvinvointi/turvapaikanhakijoiden-palvelut>.

UL 301/2004. Ulkomaalaislaki. Annettu 30.4.2004. §5, §6. Viitattu 21.1.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>.

Liitteet

Liite 1. Kutsu nuorille

TERVETULOA

3.10. klo 16-18

10.10. klo 16-20

MILLAISTA ON ASUA
HUOLTSIKASSA? KERRO SE
KUVIN!

OPIKELIJAT VERA JA ELINA
KUTSUVAT SINUT
HUOLTSIKAN YHTEISEEN
TILAAN. PUHUTAAN
YHDESSÄ
KOKEMUKSISTANNE.
OSALLISTUJAT SAAVAT
LEFFALIPUT PALKINNOKSI!

Liite 2. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Suostumus opinnäytetyön tutkimukseen osallistumisesta

Elina Kekkonen ja Vera Nurmi

Olen saanut riittävästi tietoa kyseisestä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Olen saanut tarvittaessa esittää kysymyksiä opinnäytetyöhön liittyen ja olen saanut niihin riittävät vastaukset. Osallistumiseni opinnäytetyöhön liittyvään selvitykseen on vapaaehtoista.

Osallistujan nimi _____

OTTAMIANI KUVIA JA TARINAA SAA KÄYTTÄÄ OPINNÄYTETYÖSSÄ kyllä / ei

ANNAN OTTAMANI KUVAT JA TARINAT MYÖS HUOLTSIKAN KÄYTTÖÖN kyllä / ei

___ / ___ 2017

Allekirjoitus _____